

## Stockholms stads gatunämnd och i samband därmed stående institutioner.

### Gatunämnden.

*Riddarhustorget 8 (gamla rådhuset), 1 tr.  
postadress: postfack 22 11, Stockholm 2);  
t. »gatunämnden». Nämnden samman-  
träder vanligen första och tredje helgfria  
onsdagar i varje månad kl. 15.*

I samband med drätselnämndens ombildning till stadens centrala finansmyndighet (jfr ovan sid. 80) överflyttades flertalet av de icke direkt finansiella angelägenheter, vilka förut handhåfts av drätselnämnden, till en nyinrättad nämnd, gatunämnden, vilken trädde i verksamhet den 10 april 1920. Denna nämnd utgör sålunda väsentligen en fortsättning av den förutvarande drätselnämndens andra avdelning; dock med den skillnaden att till gatunämnden överförts jäm- väl brandväsendet, vilket förut sorterades under drätselnämndens första avdelning, samt vidare att byggnadskontorets arkitektur- och hamn- avdelningar samt vattenledningsverket överflyttats till resp. fastighetsnämnden, hamnstyrelsen och industriverksstyrelsen.

Gatunämnden handhar förvaltningen av stadens gator, torg och andra allmänna platser med därtill hörande anläggningar, såsom viadukter, trappor, hissar, avlopp, bekvämlighetsinrättningar, planteringar m. m., ävensom av stadens renhållningsväsen och brandväsen. Nämnden handlägger vidare gatuväsendet rörande frågor om broar över vattendrag, om gatutrafiken, gatuledningar, den allmänna belysningen (utom å hamnområdena) samt de övriga angelägenheter, vilkas vård av stadskollegiet åt nämnden överlämnas.

Nämnden består av, förutom ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, sex andra ledamöter, vilka jämte sex suppleanter väljas av stadsfullmäktige för två år i sänder. Nämnden utser årligen inom sig en vice ordförande. När överståthållaren är tillstädes, föres ordet av honom.

Under gatunämnden lyda gatukontoret, som står under chefskap av gatudirektören, och brandväsendet, vars chef är brandchefen. Vid nämndens sammanträden äga nämnda förvaltningschefer närvara och var för sitt förvaltningsområde deltaga i överläggningarna, med rätt att därvid framställa förslag och få sina meningar antecknade till protokollet.

Nämndens räkenskaper och förvaltning granskas av tre revisorer, vilka jämte två suppleanter årligen utses av stadsfullmäktige.

*Instruktion.* Instruktion för Stockholms stads gatunämnd, fastställd av kungl. maj:t den

19 mars 1920, med ändringar den 30 juni 1922, 29 maj 1925 och 1 aug. 1930.

*Stat år 1933.* Utgifter: 29,644,160 kr. (därav att täckas med lånemedel 8,595,000 kr.; dessutom inom linjen förda, år 1932 beviljade lånemedelsanslag 600,000 kr.); inkomster: 7,085,124 kr.

### Gatunämndens ledamöter.

#### Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

**Larsson**, Yngve G. R., borgarråd; t. »stads- huset»; träffas i stadshuset alla vardagar, utom onsdagar, 13, 15—14.

#### Vice ordförande.

**Persson**, P. G., faktor.

#### Övriga ledamöter.

\***Engman**, V. D., förman, stadsfullm.

\***Karlsson**, K. G. Hjalmar, ombudsman, stadsfullm.

\***Lundström**, W. A., ombudsman, stadsfullm.

**Svensson**, G. A., byggmästare, stadsfullm.

**Söderlund**, G., direktör, stadsfullm.

#### Suppleanter.<sup>1)</sup>

\***Andersson**, C. A., kassör.

**Brunzell**, O., möbelhandlare, stadsfullm.

\***Forssberg**, E. V., direktör, stadsfullm.

**Friberg**, A. E., stadsbud, stadsfullm.

\***Karlsson**, G. Verner, stationsbiträde, stadsfullm.

**Runhoff**, E. F., brandförman.

#### Sekreterare.

**Karlsson**, E. A. (se nedan).

### Gatunämndens delegerade.

Gatunämnden äger mellan sina ledamöter fördela göromålen på sätt lämpligast synes, ävensom uppdraga åt en eller flera av sina ledamöter, såsom särskilda delegerade, eller åt under nämnden lydande förvaltningschefer att handhåva vissa förvaltningsärenden.

<sup>1)</sup> Enligt nämndens beslut skola vice ordföranden samt ledamöterna hrr Engman, K. G. Hjalmar Karlsson och Lundström vid förfall i första hand ersättas av suppleanterna hrr Andersson, G. Verner Karlsson, Friberg och Runhoff i nu nämnd ordning samt ledamöterna hrr Svensson och Söderlund i första hand av suppleanterna hrr Forssberg och Brunzell i nu nämnd ordning.



**Delegerade för frågor rörande tillsättning av befattningar.**

Larsson, Y. G. R.; Engman, V. D.; Persson, P. G.; Söderlund, G.

**Delegerade för frågor rörande upphandlingar och entreprenader.**

Larsson, Y. G. R.; Engman, V. D.; Svensson, G. A.

**Delegerade för arbetena med tunnelbanan Skanstull—Slussen.**

Larsson, Y. G. R.; Engman, V. D.; Svensson, G. A.

**Slussbyggnadskommittén.**

Se sid. 324.

**Gatunämndens revisorer**

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1932 års räkenskaper och förvaltning).

(Jfr sid. 80.)

Dahl, J. A., smed, ordf.

Garsten, B. C., ombudsman, stadsfullm.

Malmberg, G. E., ombudsman.

*Suppleanter:*

Ericson, T., grosshandlare.

Lindström, K. O., bryggeriarbetare.

**Gatunämndens expedition.**

*Riddarhustorget 8 (gamla rådhuset), 1 tr. (postadress: postfack 2211, Stockholm 2); t. »gatunämnden»; expeditionstid: 10—15.*

Stat år 1933: Utgifter: 27,601 kr.

**Sekreterare**

(6,000 kr.).

Karlsson, E. A.; t. »gatunämnden» och 20 27 58; träffas i regel 10—11.

**Kontorsskrivare och registrator (11).**

Tunell, Signe E. M.

**Stockholms stads gatukontor.**

*Riddarhustorget 8 (gamla rådhuset) (postadress: postfack 2211, Stockholm 2); t. »gatunämnden». (Se f. ö. nedan under resp. avdelningar.)*

Nödvändigheten av att på ett håll koncentrera handläggningen av byggnadsfrågor, tidigare splittrad på olika håll, medförde 1874 tillsättande av en byggnadschef och utarbetande av en plan för ombildning av stadens då befintliga byggnadskontor. Byggnadskontoret, som till en början sorterade under drätselnämndens första och tredje avdelningar underställdes år 1883 drätselnämndens andra avdelning. I samband med den kommunala omorganisationen år 1920

utbröts ur kontoret arkitekturavdelningen, hamnavdelningen samt vattenledningsverket och de återstående avdelningarna, gatuvdelningen, avloppsavdelningen, parkavdelningen samt förrådsavdelningen överfördes till gatunämndens förvaltning. I samband med indragning av byggnadschefsbefattningen ändrades år 1922 kontorets benämning till Stockholms stads gatukontor, varvid kontoret ställdes under ledning av en tillförordnad gatudirektör. Denna befattning uppfördes fr. o. m. den 1 okt. 1928 på ordinarie stat. Antalet av gatukontorets avdelningar reducerades sedermera dels genom sammanslagning av gatu- och avloppsavdelningarna år 1924, dels och genom indragning av förrådsavdelningen år 1926.

Renhållningsverket, som jämväl år 1920 överflyttades från drätselnämndens andra avdelning till gatunämnden, ställdes fr. o. m. den 1 juli 1922 under tf. gatudirektörens ledning. År 1926 sammanfördes renhållningsverkets och gatukontorets räkenskapsgröromål till en för båda verken gemensam expedition och räkenskapsavdelning. Fr. o. m. den 1 okt. 1928 har renhållningsverket i sin helhet inordnats som en avdelning av gatukontoret.

Gatukontoret är gatunämndens organ för verkställande av nämndens beslut och uppdrag i ärenden rörande stadens gator, torg och andra allmänna platser med därtill hörande anläggningar samt för handläggning av övriga angelägenheter, vilka av nämnden åt detsamma överlämnas. Dessutom åligger det gatukontoret att efter anmodan lämna annan stadsmyndighet nödigt biträde i till kontorets arbetsområden hörande frågor. Gatukontoret äger att av stadens tjänstemän och kontor begära det biträde, som dessa äro skyldiga att vid behov lämna gatunämnden.

Chef för gatukontoret är gatudirektören. Honom åligger särskilt att fördela och hava överinseendet över kontorets arbete samt utfärda de detaljföreskrifter, som härför äro nödiga; att antaga och entlediga den personal, som ej antages av gatunämnden, samt bestämma dess avlönings- och arbetsförhållanden, i den mån dessa ej bestämmas av annan myndighet; att till tjänstgöring på olika avdelningar placera den personal, som ej är förordnad å viss befattning, samt att hos gatunämnden göra framställningar i ämnen, som ligga inom hans verksamhetsområde.

*Instruktion.* Instruktion för [byggnads-] kontoret, fastställd av gatunämnden den 3 nov. 1920.

Stat år 1933. Utgifter: 27,700,546 kr. (däruv att täckas med lånemedel 8,595,000 kr.; dessutom inom linjen förda, år 1932 beviljade lånemedelsanslag 600,000 kr.); inkomster: 6,928,969 kr.

**Gatudirektör (29).**

Sundblad, N. K. (förordn. t. o. m. <sup>30/9</sup> 1933); t. »gatunämnden» och 11 45 08; mottagnings- tid: 11—12.



GN

## Expeditionen och räkenskapsavdelningen.

*Adress och telefon: se ovan; expeditionstid: 10—14,30, lördagar och dag före helgdag 10—14.*

*Stat år 1933. Utgifter: 766,552 kr.; inkomster: 798 kr.*

### Expeditionen.

Expeditionen, som förestås av gatudirektören, handhar in- och utgående skriftväxling samt arkiv och bibliotek, varjämte såväl gatumännens som expeditionens registratur föras hos registratören.

#### Chef.

Gatudirektören (se ovan).

#### Ingenjör (20).

Fröman, N. O.

#### Registrator (17).

Olbers, G. E.

#### Förste vaktmästare (7).

Dahlberg, K. J.

Ett *kontorsbiträde och stenograf* (2,280 kr.), två *telefonister* (2,520 kr.), två *vaktmästare* (6) (varav en tjänstgör å gatu- och avloppsavdelningen), tre *extra vaktmästare* (1,020—900 kr.), sex *extra automobilförare* (3,300—3,060 kr.).

### Befattningshavare överförd till indragningsstat

(enligt stadsfullmäts beslut <sup>21</sup>/s 1926).

Warnecke, F. W. F., förrådsförvaltare (19).

### Räkenskapsavdelningen.

#### Kamrerare (21).

Odhner, G. V.

#### Bokhållare.

Runnqvist, Hj. F. (18); Lind, A. E., tjl. (se sid. 25), *tj.f. Ekhult*, T. R. J:son (se nedan), *Hydrom*, T. H., tjl. (se sid. 23), *tj.f. Björkman*, A. B. (se nedan), *Johansson*, A. E., tjl. (se sid. 23), *Seilitz*, G. E., *Nylén*, A. G., *Almström*, K. H., *Neuendorff*, H. G. (17); *Björkman*, A. B., tjl. (se ovan), *tj.f. Jansson*, K. G., *Hedman*, T. E., *Curth*, K. E. E:son, *Zetterlund*, C. E., *Ekhult*, T. R. J:son, tjl. (se ovan), *tj.f. von Essen*, B. G., *Jonsson*, Märta (13).

Två *extra kontorsskrivare* (3,420 kr.), en *extra bokhållare* (3,060 kr.).

#### Kontorsskrivare och kassör (11).

Nilsson, Gerda N.

#### Kontorsskrivare (11).

Berglund, f. Blomquist, Sigrd A.; *Schöldström*, H. M. (Greta).

Åtta *kontorsskrivare* (7), åtta *kontorsbiträden* (5), en *extra biträdande kassör* (3,840 kr.), sju *extra kontorsskrivare* (1,980 kr.), två *extra vaktmästare* (3,060—1,020 kr.).

## Gatu- och avloppsavdelningen.

*Adress och telefon: se ovan; expeditionstid: 9—12, 12,30—16,30, lördagar och dag före helgdag 9—12, 12,30—14,30.*

I äldre tider ålåg det fastighetsägarna att var och en framför sin tomt förse gatan med beläggning. Uppsikten över »gators och gränders stenläggning och jämmande» påvilade enligt en kungl. förordning av år 1725 magistraten, särskilt dess byggnings- och ämbetskollegium, vilket i sin ordning skulle tillse, att stadsingenjören uppfyllde sin skyldighet att bl. a. övervaka fastighetsägarnas fullgörande av hithörande åligganden. Först år 1845 övertog staden genom en särskild styrelse, »förvaltningen av gatulägningsarbeten i Stockholm», för en tid av 15 år arbetet med gatornas underhåll och omläggning, mot det att fastighetsägarna genom en särskild skatt (vilken utgick intill år 1888) lämnade det huvudsakliga bidraget till kostnaden. Då den nyssnämnda förvaltningen år 1861 uppgick i en »gatulägnings- och lyshållningsstyrelse», tillsattes en särskild arbetschef för »gatu- och trumbyggnadsarbetena». År 1864 sammanslogs nämnda styrelse med vattenledningsdirektionen till drätselnämndens tredje avdelning (jfr sid. 84).

Den första underjordiska avloppsledningen anlades år 1864, och år 1868 påbörjades utbyggnaden av stadens avloppsnät i huvudsaklig överensstämmelse med ett för stadsfullmäktige två år tidigare framlagt förslag.

Fr. o. m. år 1875 hava stadens gatu- och avloppsarbeten utförts av en särskild avdelning under gatu-(byggnads)-kontoret, gatu- och avloppsavdelningen (under åren 1918—1924 uppdelad på två avdelningar).

Gatu- och avloppsavdelningen bygger och underhåller dels stadens gator och vägar, torg och andra allmänna platser (med undantag av hamnområden, parker och planteringar) jämte därtill hörande beläggning, viadukter, trappor m. m., dels stadens ledningstunnlar och avloppsledningar. För stadens bekvämlighetsinrättningar utföras ny- och ombyggnader av gatu- och avloppsavdelningen, medan underhåll och drift handhaves av renhållningsverket på gatu- och avloppsavdelningens bekostnad. Avdelningen underhåller vidare stadens statyer, vattenkonster m. m. och gatuanordningar samt handlägger vissa frågor rörande belysning av gator och allmänna platser (jfr sid. 286), broar över vattendrag (jfr sid. 291), samtliga andra gatuledningar, gatutrafiken m. m.

Under gatu- och avloppsavdelningen sortera numera stadens stenhuggerier, grustag och sjötransporter ävensom vissa inventarie- och materialförråd samt en smidesverkstad, vilka förut voro förlagda under den år 1926 indragna förrådsavdelningen. Stadens stenhuggerier äro belägna vid Stenhamra å Svartsjölandet samt vid Vätöberg i Norrtäljeskärgården.

Stadsfullmäktige beslöt den 26 jan. 1931 att igångsätta s. k. reservarbeten, d. v. s.



kommunala arbeten av mera tillfällig karaktär, vilkas utförande icke ur allmänna synpunkter är omedelbart eller inom en nära framtid erforderligt men vilkas bedrivande anses motiverat med hänsyn till önskvärdheten av att i tider av arbetslöshet kunna bereda ökade arbetstillfällen. Ledningen av dessa arbeten, vid vilka vanliga löner (enligt av löneavtalsnämnden fastställda grunder) tillämpas, har anförtratts gatukontoret.

Urvalet av de arbetsföretag, vilka skola utföras som reservarbeten, handhaves av stadskollegiet. Arbetare vid reservarbetena anställas av gatukontoret bland av arbetslöshetskommittén till dessa arbeten anvisade arbetssökande (jfr sid. 199). Anställningstiden skall i regel vara begränsad till 3 månader åt gången.

Stadsfullmäktige beslöt den 30 mars 1931 att med godkännande i huvudsak av ett av 1930 års trafikkommitté (sid. 323) framlagt förslag till tunnelbana Skanstull—Slussen uppdraga åt gatunämnden att utföra ifrågavarande tunnelanläggning. Arbetet handhaves av gatu- och avloppsavdelningen, under vilken för ändamålet organiserats ett tillfälligt arbetskontor under särskild chef.

Stat år 1933. Utgifter: 20,493,366 kr. (därav att täckas med lånemedel 8,595,000 kr., dessutom inom linjen fört, år 1932 beviljat lånemedelsanslag 600,000 kr.); inkomster: 4,427,901 kr. (därav stadens andel i automobilskattemedel 2,500,000 kr.).

### Överingenjör (26).

Ekwall, P. G.

### Överingenjörssassistent (8,700 kr.).

Giöbel, N. F.

### Extra ingenjör (6,300 kr.).

Schütz, H. F.

En *extra statistikförare och bokhållare* (3,900 kr.), en *extra virkeskontrollant* (3,540 kr.), två *kontorsbiträden* (5), två *extra kontorsbiträden* (2,280—1,980 kr.).

### Konstruktionsbyrån.

### Förste ingenjör (23).

Lidvall, N. A. F.

### Byråingenjör (21) (för gatu- och trafikärenden).

Wallenberg, G. O., stadsfullm.

### Ingenjörer.

Bjurelius, W. E., Ingwall, A. T., Kempe, E. H. (20); Lundvik, K. F., Brolin, S. J. F., af Klercker, C. H. N., Brosenius, K. H., *tf.* (18).

### Extra ingenjörer (7,920—4,500 kr.).

Gyldensteins, K. H. G.; Lidén, G. A., Brundin, G. M.; Ribbing, S. G. A.; Westman, O. A.; Niklasson, L. F.; Kruse, K. E. L.; Bengtsson, E.; Hertzman-Ericson, B. V.; Björkman, K. G. S.; Bernhard, H. B.; Strömdahl, I. F.; Grauers, A. A:son.

### Konstruktörer (16).

Bergström, A. A.; Ericson, B. V.; Stenhardt, J. O.; Sjögren, E. H. K.

Fem *ritare* (14), fem *extra ritare* (5,400—3,000 kr.), fyra *ritbiträden* (7), fyra *extra ritbiträden* (2,460—2,280 kr.), två *extra vaktmästare* (900 kr.).

### Arbetsdistrikten.

### Distriktsingenjörer (21).

af Klercker, K. A. (distr. I: Östermalm, Djurgården, Norrmalm och Vasastaden öster om Malmkillnadsgatan och Döbelnsgatan samt Staden mellan broarna); Bergman, C. G. (distr. II: delar av Norrmalm och Vasastaden väster om Malmkillnadsgatan och Döbelnsgatan samt Kungsholmen och Stora och Lilla Essingen); Pehrson, K. C. P., tjf. (arbetschef för tunnelbanan Skanstull—Slussen), *tjff.* Zachrisson, G. Y. (distr. III: Södermalm samt nordvästra delen av förutv. Brännkyrka kommun omfattande Liljeholmen, Aspudden, Gröndal och Midsommarkransen samt nordöstra delen av det inkorporerade Hammarbyområdet); Lindahl, J. O. E. (distr. IV: förutv. Brännkyrka kommun med undantag av till distrikt III hörande del samt därjämte sydvästra delen av det inkorporerade Hammarbyområdet); kontor: Stockholmsvägen 50; t. Enskede 231 och 1292; Wibeck, N. G. (distr. VI: Bromma, med undantag av Stora och Lilla Essingen); kontor: Ekstigen 6; t. Äppelviken 5 och 1375.

### Ingenjörer.

Andersson, C. J., tjf. (se nedan) (18); Kumlien, C. G. V. (5,700 kr.); Wretblad, N. D. G. (4,200 kr.).

### Konstruktör (16).

Eriksson, C. E.

Tre *extra ritare* (5,100—4,200 kr.), tre *verkmästare* (15), åtta *verkmästare* (14), två *verkmästare* (12), trettio *extra verkmästare* (5,100—3,540 kr.), tre *extra vaktmästarbiträden* (1,020—900 kr.) samt (vid 1933 års början) 1,595 *arbetare*, varav 196 hos entreprenörer.

### Reservarbetena.

(Jfr ovan.)

### Arbetschef (8,340 kr.).

Andersson, C. J. (se ovan).



GN

Tre *extra verkmästare* (3,840 kr.) samt (vid 1933 års början) 709 *arbetare*, varav 32 hos entreprenörer.

Stenhuggerier, grustag och sjö-transporter.

*Ingenjör* (18).

Stenberg, G. W.

En *extra transportmästare* (4,800 kr.), en *verkmästare* (12), en *extra bogserbåtsbefälhavare* (4,440 kr.), tre *extra verkmästare* (4,440—3,840 kr.) samt (vid 1933 års början) 132 *arbetare*.

Inventarie- och materialförråden.

*Adress och telefon: föreståndaren, Riddarhustorget 8, St.; t. »gatunämnden»;*  
*förråden: Bryggargatan 39, C.; t. 10 96 01;*  
*Inedal; t. 20 69 07.*

*Föreståndare och assistent för inköpsärenden*  
(6,600 kr.).

Gillberg, E. A.

*Förrådsmästare* (15).

Eriksson, C. E., *tf.*

En *extra verkmästare* (4,440 kr.), en *extra portvakt* (3,060 kr.) samt (vid 1933 års början) 9 *arbetare*.

Verkstaden.

*Adress och telefon: föreståndaren, Riddarhustorget 8, St.; t. »gatunämnden»;*  
*verkstaden: Bryggargatan 39, C.; t. 10 96 01.*

*Föreståndare.*

Vakant.

*Verkmästare* (14).

Bergholm, B. S. G.

Trå *extra verkmästare* (4,140—3,840 kr.) samt (vid 1933 års början) 39 *arbetare*.

Stadens personhiss i Stadsgården.

*Vid Söderbergs trappor: hissen trafikerar söckendagar (utom lördagar under juni—aug.) 6,30—10, 12—15 och 15,45—17,30; lördagar under juni, juli och augusti 6,30—10, 12—15,30 och 16—17.*

Hissen byggdes enligt stadsfullmäktiges beslut den 31 dec. 1905 och öppnades för trafik den 22 dec. 1907. Avgiften utgör enligt drätselnämndens första avdelnings beslut den 18 juni 1907 och överståthållarämbetets kungörelse den 18 dec. s. å. 4 öre för uppfärd och 2 öre för nedfärd.

*Reglemente m. m.* Reglemente ang. trafiken med stadens hiss vid Söderbergs trappor, fastställt av överståthållarämbetet den 18 dec. 1907. Överståthållarämbetets kungörelse den

27 aug. 1926 ang. öppenhållande av stadens hiss vid Söderbergs trappor.

*Stat år 1933.* Utgifter: 8,000 kr.; inkomster: 4,000 kr.

Parkavdelningen.

*Kontor: Götgatan 111, Sö.; t. 40 66 00, 43 07 64, 43 48 15, 43 64 58.*

*Växthus: Götgatan 109 A, Sö.; t. 40 60 39. Trädskolor: Enske; t. Enske 15 72. Växthusen tillgängliga för allmänheten vardagar 9—13, sön- och helgdagar 11—16.*

Parkavdelningen anlägger och underhåller parker och planteringar med därtill hörande anordningar. Avdelningen handlägger vidare frågor om parkernas konstverk, belysning och försende med vattenanordningar m. m. samt upplåtande av parkmark till enskilda. Avdelningen biträder även stadens idrottsstyrelse i avseende å skötsel och underhåll av idrotts- och lekplaner, skridskobanor, skid- och källbackar m. m. (jfr sid. 266).

*Stat år 1933.* Utgifter: 1,755,342 kr.; inkomster: 128,970 kr.

*Stadsträdgårdsmästare* (23).

Hammarberg, L. M. F.; t. 43 07 64; mottagningstid: 14—15.

*Trädgårdstekniker* (18).

Johansson, A.

*Extra bokhållare*

(5,880—5,700 kr.).

Goude, J. E.; Ihrman, L.

Trå *extra kontorsskrivare* (3,300—2,820 kr.), sju *trädgårdsmästare* (14), två *extra trädgårdsmästare* (5,100—3,000 kr.), en *extra verkmästare* (4,440 kr.), två *trädgårdstekniska biträden* (3,600—3,300 kr.) samt (vid 1933 års början) 314 *arbetare*, varav 38 hos entreprenörer.

Renhållningsverket.

*Avdelningen i Stockholm: Riddarhustorget 8 (gamla rådhuset) (postadress: postfach 2211, Stockholm 2); t. »gatunämnden»; expeditionstid: 10—14,30.*

*Avdelningen vid Lövsta, se nedan.*

Renhållningen var i äldsta tider en fastighetsägarnas privatsak. Redan i medeltida författningar återfinnas emellertid straffbestämmelser för försummad renhållning och under Gustaf I:s regering utfärdades detaljerade bestämmelser, som sedan upprepades och skärptes av efterföljande regenter. Dessa föreskrifter synas dock mest hava avsett gaturenhållning, medan ringa uppmärksamhet ägnades gårds- och avträdesrenhållning. Det första steget till stadens övertagande av gaturenhållningen togs år 1661, då staden mot avgift började tillhandahålla hästar,



kärror och pråmar för bortförande av gatuorenlighet. År 1774 anställdes en entreprenör för all slags renhållning i den inre staden; betalningen utkrävdes av husägarna. Denna tvångs-entreprenad upphörde emellertid åter 1798 och ersattes efter hand av ett flertal olika entreprenörer utom beträffande avträdesrenhållningen, för vilken år 1792 utfärdades ett reglemente, som bland annat föreskrev inrättande av trenne »aunvisningskontor», å vilka allmänheten hade att anmäla ombyte av avträdeskärll.

Systemet med entreprenörer visade sig emellertid mindre fördelaktigt, och renhållningsförhållandena i huvudstaden lämnade mycket övrigt att önska, vilket ledde tanken på kommunens övertagande av renhållningen; detta skedde genom drätselkommissionens beslut om uppriktande av ett renhållningsverk, som började sin verksamhet den 1 maj 1859.

Renhållningsverket övertog nu avträdesrenhållningen, varemot gatu- och gårdsrenhållningen fortfarande utfördes genom entreprenörer. Till upplags- och omlastningsplats för såväl latrinerna som de vid lastningsstationerna av entreprenörerna avlämnade soporna användes till en början Fjäderholmarna, tills staden för ett ändamålsenligare utnyttjande av renhållningsprodukterna år 1885 inköpte Riddersvik och Lövsta i Järfälla socken (se vidare nedan sid. 310). För avträdesrenhållningen gälla föreskrifter, utfärdade av överståthållarämbetet den 31 mars 1892. Beträffande lokaler för mottagande av budning, deras antal och adress, tiden då de hållas öppna för allmänheten samt andra därmed sammanhängande anordningar utfärdar överståthållarämbetet på gatunämndens framställning särskilda kungörelser. Hämtning betalas enligt av stadsfullmäktige beslutad, av överståthållarämbetet fastställd taxa (se nedan).

Efter långvariga förhandlingar beslöt stadsfullmäktige i november 1895, att staden skulle övertaga även renhållningen av gator och allmänna platser, däri inbegripet även bortförande av snö och is m. m. Fastighetsägarna skulle befrias från detta bestyr på så sätt, att för varje fastighet årligen erlades en till beloppet en gång för alla bestämd avgift, därav 85 % användes till bestridande av årskostnaden för gaturenhållningen och 15 % avsattes till en fond för avlösnings av husägarnas omförmälda gaturenhållningsskyldighet, tills denna fond uppgått till sådant belopp, att räntan motsvarade det belopp, som beräknats som stadens årskostnad för renhållningen, vid den tid, staden övertog densamma, dock att inbetalning ej skulle ske längre än 50 år. Detta stadsfullmäktiges beslut fastställdes den 22 januari 1898 av kungl. maj:t, som därvid föreskrev vissa villkor och förbehåll för sagda övertagande av renhållningen. Gaturenhållningsavgiften bestämdes av uppskattningsnämnder, en för varje territoriell församling. Allteftersom nya gator utläggas och öppnas för trafik, äger uppskattningsavgift för vid dem

belägna fastigheter rum. Den sålunda övertagna gaturenhållningen ombesörjdes till en början dels av renhållningsverket självt, dels av utav verket antagna entreprenörer. Renhållningsverket utför emellertid från den 1 oktober 1910 helt i egen regi den från fastighetsägarna övertagna renhållningsskyldigheten. Genom avtal med kronan i enlighet med finansdep:s brev den 4 oktober 1901 övertog staden även dess gaturenhållningsskyldighet med undantag för gatorna vid kungl. slottet, vid under arméförvaltningens vård stående fastigheter, å Skepps- och Kastellholmarna m. m. Kommunen ombesörjer, där fastighetsägare så önskar, även gårdsrenhållning efter särskild taxa (se nedan), men besörjes gårdsrenhållningen huvudsakligen av entreprenörer och av fastighetsägarna själva. Renhållningsverket handhar även på gatu- och avloppsavdelningens bekostnad underhåll och drift av stadens bekvämlighetsinrättningar (jfr sid. 306).

Renhållningsverket sorterade tidigare under drätsel-nämndens andra avdelning men lyder sedan april 1920 under gatunämnden. Fr. o. m. den 1 okt. 1928 är verket inordnat under gatukontoret som en särskild avdelning av detta (se ovan). Renhållningsverket består av trene avdelningar, en i Stockholm och en vid Lövsta. Såsom arbetsledare vid verket tjänstgöra en inspektör för avdelningen i Stockholm och en förståndare för avdelningen vid Lövsta.

*Författningar.* Ordningsstadgan för rikets städer, fastställd av kungl. maj:t den 24 mars 1868, med senare ändringar. Särskilda ordningsföreskrifter för Stockholm utöver vad ordningsstadgan för rikets städer innehåller, överståthållarämbetets kung. den 11 jan. 1869, med senare ändringar. Hälsovärdsstadgan för riket, fastställd av kungl. maj:t den 19 juni 1919, med senare ändringar. Överståthållarämbetets kungörelse ang. särskilda föreskrifter om renhållningen inom egendomarna i huvudstaden den 31 mars 1892 (»renhållningsstadgan»), med ändringar den 15 jan. 1907, 8 nov. 1912 och 5 april 1927. Kungl. brev ang. kommunens övertagande av fastighetsägarnas bestyr med gaturenhållningen den 22 jan. 1898, med ändring den 24 juli 1919. Chefens för finansdep. brev ang. kommunens övertagande av kronans gaturenhållningsskyldighet för sina fastigheter den 4 okt. 1901. Överståthållarämbetets kungörelse den 22 april 1904, med ändrade bestämmelser i anledning av kommunens övertagande av gaturenhållningen. Överståthållarämbetets kungörelser angående sopstationerna den 20 juni 1904, angående transport av avträdesorenlighet den 5 april 1905 och angående fördelningen av soporna den 15 jan. 1907, 15 juli 1912, 23 dec. 1916, 21 april och 22 dec. 1917, 3 juli och 27 dec. 1918 samt 5 april 1927. Taxa å avgift för hämtning av latrin, fastställd av överståthållarämbetet den 18 juni 1892, med ändring den 5 okt. 1922. Taxa för gårdsrenhållning, fastställd av drätsel-nämndens



GN

andra avdelning den 1 maj 1918. Överståthållarämbetets kungörelse den 17 maj 1919 ang. förbud mot lumpinsamling ur hussopor. Överståthållarämbetets kungörelse den 19 maj 1932 ang. huvudstadens indelning i budningsdistrikt.

Stat år 1933. Utgifter: 4,655,286 kr.; inkomster: 2,371,300 kr.

## Renhållningsverkets avdelning i Stockholm.

Adress m. m.: se ovan.

### Inspektör (20)

(dessutom arvode som souschef för renhållningsverkets arbeten i Stockholm 2,100 kr.).

Hellgren, S. A.; mottagningstid: 10—11.

### Renhållningsstationen för Östermalm och Djurgården.

Valhallavägen (i närheten av östra järnvägsstationen), Va.; t. 32 26 76, 38 62 23; kontorstid: 9—16.

### Distriktsföreståndare (15).

Björckebaum, O. W.

En kontorsskrivare (11), fyra tillsyningsmän (11), en extra sopstationsförmän (3,720 kr.), en extra stallförmän (3,420 kr.) samt 142 arbetare (vid 1933 års början).

### Renhållningsstationen för Norrmalm och Kungsholmen.

Norrbackagatan 31, Va.; t. 33 99 62, 33 99 63, 33 99 64; kontorstid: 9—16.

### Distriktsföreståndare (15).

Sandberg, A. M. J:son.

En kontorsskrivare (11), tre tillsyningsmän (11), en extra tillsyningsman (3,540 kr.), en extra verkstadsförmän (4,800 kr.), en extra sopstationsförmän (3,720 kr.), en extra förrådsförmän (2,580 kr.) samt 162 arbetare (vid 1933 års början).

### Renhållningsstationen för Södermalm och Staden mellan broarna.

Åsögatan 88, Sö.; t. 43 38 19, 43 45 43; kontorstid: 9—16.

### Distriktsföreståndare (15).

Vakant.

En kontorsskrivare (11), två tillsyningsmän (11), tre extra tillsyningsmän (4,140 kr.), en extra sopstationsförmän (3,480 kr.), en extra stallförmän (3,420 kr.) samt 200 arbetare (vid 1933 års början).

### 1:a distriktets budningskontor

(för Kungsholmen, Norrmalm jämte Skepps- och Kastellholmarna, Östermalm, Djurgårdsstaden och Staden mellan broarna).

Klara Norra Kyrkogata 36, C.; t. 20 09 08; 9—15.

En budningsbokhållare (5).

### 2:a distriktets budningskontor (för Södermalm).

Åsögatan 86, Sö.; t. 43 32 47; 9—15.

En budningsbokhållare (5).

### Renhållningsverkets avdelning vid Lövsta.

Hässelby villastad; t. Hässelby villastad 4 och 3 03; kontorstid: 9—16; kontor i Stockholm: Storkyrkobrinken 16, 2 tr., St.; t. »gatunämnden».

För att möjliggöra sopors och latrins snabba bortförande anlade staden under åren 1886—89 dels inom staden tre järnvägsstationer, vilka genom statens och Stockholm—Västerås—Bergslagens järnvägar stå i direkt förbindelse med Spånga station, dels ock en 7 kilometer lång järnväg, som från sistnämnda station sträcker sig till den vid Mälaren belägna egendomen Lövsta, vilken samtidigt inköptes, och på vilken anordnades en station för emottagande och utskräpning av avfallet samt för latrinkärlens rengöring. Under årens lopp hava här utförts betydande utvidgningar för att enligt moderna metoder behandla och utnyttja de olika slagen av avfall. Latrinet rensas först med maskinkraft, varefter det antingen såsom råvara eller fabriksmässigt uppblandat med torv till torvmullspudrett försäljes såsom gödningsämne till lantbrukare. Soporna uppläggas till huvudsaklig del medelst remtransportörer vid stranden, varjämte i undantagsfall utskräpning förekommer. Brännbart avfall utnyttjas genom förbränning i sex ugnar till alstrande av kraft och elektriskt ljus för verkets behov. Härvid erhållen ånga och elektrisk energi försäljes även till slakthus- och saluhallstyrelsens därstädes belägna destruktionsanstalt (se sid. 316) samt till en del i närheten befintliga förbrukare av elektrisk kraft och belysning. Före förbränningen utplockas ur avfallet säljbara beståndsdelar såsom papper, lump, järnskrot, glas m. m. i den mån försäljningspriserna täcka omkostnaderna. Renhållningsverket använder för utskräpning av latrin, pudrett och sopor en bogserbåt samt 15 öppna och 4 däckade pramar om tillsammans c:a 1,044 registerton. För prāmarnas reparation äger renhållningsverket därstädes ett mindre varv.

Instruktion. Instruktion för föreståndaren för renhållningsverkets station vid Lövsta, fastställd av drätselnämndens första avdelning den 6 sept. 1892.



## Föreståndare (20)

Forssman, E. Hj.

## Bokhållare (15).

Dahlén, S. M.

En kontorsskrivare (9), en verkställare (14), en extra förmän (3,840 kr.), en bogserbåtsbefälhavare (3,840 kr.) samt 86 arbetare (vid 1933 års början).

## Stockholms stads brandväsen.

*Johannes brandstation: Malmskillnadsgatan 64, C.; t. »brandkåren»* (växel för anmälan om eldsvådor, sjukdoms- och olycksfall samt för tjänstemeddelanden). *Katarina brandstation: Tjärhovsgatan 11, Sö.; Liljeholmens brandstation: Grönbrink nr 3, Stockholm 9; Kungsholmens brandstation: Kronobergsgatan 2, K.; Östermalms brandstation: Artillerigatan 69, Ö.; Bromma brandstation: Ulvsundavägen 30, Ulvsunda.*

Samtliga brandstationer stå i förbindelse med brandkårens telefonväxel.

Redan de medeltida författningarna innehöll stadganden rörande fastighetsägares skyldighet att hålla viss brandredskap, förbud mot vårdslöst handskande med eld ävensom stadganden angående skyldighet att biträda med eldsläckning. Till följd av dessa föreskrifters primitiva natur ävensom framför allt det eldfarliga byggnadsmaterialet, trähus med näver- och torvtak, härjades huvudstaden emellertid av många och omfattande eldsvådor, som stundom lade hela stadsdelar i aska. Enligt en den 10 maj 1661 utfärdad brandordning indelades staden mellan broarna i olika distrikt med var sin brandmästare; varje hushärd skulle hålla förutom annan brandattiralj en spruta, varjämte hela distriktet var skyldigt anskaffa en större spruta, som underhölls av staden; stadens åkare voro pliktiga köra vatten. Nya brandordningar utfärdades 1675 och 1728; den senare innehöll uppgift om olika signaler (flaggor, skott, klämtslag etc.), varmed eldsvådor i de olika stadsdelarna signalerades. Den 1 oktober 1828 fick Stockholm åter ett nytt brandreglemente. Staden delades nu i sexton distrikt; överstyrelsen över brandväsendet fördes av överståthållaren med biträde av polismästaren, och en särskild brandadjutant, avlönad av Stockholms stads brandförsäkringskontor, ställdes till överståthållarens förfogande. Detta reglemente gällde med några ändringar, till dess staden fick en brandkår.

Sedan brandstadga för rikets städer utfärdats den 8 maj 1874, lades riketens till huvudstadens nuvarande brandväsen, efter det att frågan här om stätt på dagordningen alltsedan 1858. Den 1 dec. 1874 beslöt nämligen stadsfullmäktige, dels under förutsättning av anslag från Stockholms stads brandförsäkringskontor och Stockholms stads

brandstodsbolag till försäkring av lösegendom och dels med beräkning av garnisonens och flottans biträde såsom reserv, att 7 brandstationer, därav två huvudstationer, skulle upprättas, att högsta befälet vid eldsvådor skulle föras av en brandchef, att för elds dämpande under vanliga förhållanden och räddningsarbetets verkställande skulle bildas en särskild, under eget befäl ställd och för ändamålet övad kår, att för uttryckning skulle begagnas hästar och en brandtelegraf anordnas, så att klämtning endast komme att äga rum vid utomordentliga tillfällen, samt slutligen att bevilja medel till inköp av en ångspruta och 4 handkraftsprutor. Av de båda huvudstationerna bestämdes, att den norra skulle förläggas till stadens egendom nr 64 Malmskillnadsgatan och den södra till nr 11 Tjärhovsgatan.

Den gamla brandstadgan för rikets städer av år 1874 blev fr. o. m. år 1924 ersatt med en ny, den 15 juni 1923 utfärdad brandstadga, innehållande bestämmelser för såväl städer som landsbygd. Nu gällande brandordning för Stockholm är utfärdad den 19 juli 1924.

Brandchefen tillsättes av gatunämnden; där ej stadsfullmäktige annorledes besluta, sker tillsättningen å viss tid, högst tio år, alltefter nämndens beprövande. Övrigt befäl vid brandkåren tillsättes av nämnden medelst förordnande tills vidare. Befattningarna som brandman och brandförmän tillsättes av brandchefen medelst förordnande tills vidare. Extra brandman antages av brandchefen medelst kontrakt.

Brandchefen är i första hand ansvarig därför, att stadens brandväsen är i överensstämmelse med brandordningen till alla delar ändamålsenligt ordnat. Han är därjämte skyldig att iakttaga, vad brandstadgan rörande hans befattning innehåller. Brandchefen är brandkårens befälhavare och såsom sådan berättigad till ovillkorlig lydnad från övriga befälets och manskapets sida.

För tillkännagivande av eldsvåda finnes en brandtelegraf med å lämpliga ställen inrättade brandskåp, trakttvis förbundna med brandstationerna, polisstationerna och högvakten. Därjämte finnes direkt telefonförbindelse med vattenledningsverkets kontor, Torsgatan 30. Överståthållarämbetet kungör två gånger om året, varest brandskåpen finnas uppsatta.

Brandkåren har numera sin personal fördelad på sex stationer, nämligen Johannes, Katarina, Liljeholmens, Kungsholmens, Östermalms och Bromma. Dessutom finnas utom den egentliga staden två redskapsskjul uppförda i Södertörns villastad, varest en brandman är stationerad. Med Sundbybergs stad har avtal träffats om biträde av Sundbybergs brandkår vid eldsvåda inom Mariehalls och Ballsta samhällen. Ett flertal utanför Stockholm belägna samhällen och socknar har träffat avtal med staden om biträde vid eldsläckning mot överenskommen ersättning.

Automobilisering av brandkårens redskap beslutades år 1914 och slutfördes under år 1916,



GN

varvid samtliga hästar uttrangerades. Till brandkårens förfogande stå f. n. 14 automobilmotor-sprutor, en bogserbar motorspruta och 15 andra för brandskyddsverksamheten avsedda automobiler. (Betr. sjukvagnar m. m. se nedan.) Här-till komma sjösprutorna S:t Erik och Phoenix. (Sjösprutan S:t Erik har under år 1932 uttran-gerats och ersattas med en ny, som erhållit samma namn.)

Huruvida brandkåren må användas till släck-ning av eldsvåda, som utbrutit utanför stadens område, prövas och avgöres av brandchefen.

För övervakande av att vad i byggnads-och brandordningarna eller eljest till förekom-mande av eldfara eller till lättnad för elds släckande finnes föreskrivet vederbörligen iakt-tages ävensom att föreskriven brandredskap finnes och i gott skick underhållles, förrättas under brandchefens inseeende brandsyn av vid brandkåren anställd officer. Där fråga är om rivning av eldstad, äger icke förrättningsmannen meddela beslut, innan han hört två sakkunniga av stadsfullmäktige utsedda personer (jfr nedan). Vid brandsyn äger brandchefen påkalla biträde av stadsarkitekten, med rätt för denne att därvid sätta annan i sitt ställe. Brandchefen bestäm-mer, vilka byggnader, lägenheter m. m., som skola synas, ävensom tiden härför. Det åliger honom att därom förut underrätta veder-börande husägare eller lägenhetsinnehavare. Tiden för efterbesiktning bestämmes vid brand-syn av syneman.

Rörande sotning se sid. 46.

Sjuk- och djurtransportväsendet utgör sedan i mars år 1902 en del av brandkårens verksamhet. För verkställande av sjuktransporter finnas f. n. 8 sjukvagnar och för djurtransporter (sjuka och döda djur) trenne kombinerade djurtransport-och olycksfallsautomobiler. (Se vidare under sjukhusdirektionen sid. 163.)

**Författningar.** K. brandstadgan den 15 juni 1923, med ändring den 13 maj 1932. Brandordning för Stockholm den 19 juli 1924, med ändringar den 12 nov. 1927, 12 nov. 1929 och 12 juli 1932. Instruktion för manskapet vid Stockholms brandkår 1893. Bestämmelser ang. uniformspersedlar för brandkåren, fastställda av drätselnämndens första avdelning den 7 dec. 1915, med ändringar den 8 juni 1916, 2 jan. 1920 och 8 jan. 1930. Överståthållarämbetets kungörelser ang. sotningen i huvudstaden: den 1 maj 1930, med ändring den 29 juni 1931 (in-delning i sotningstrakter), den 12 nov. 1929 (taxa för sotning).

**Stat år 1933.** Utgifter: 1,891,013 kr.; inkomster: 156,155 kr.

## Brandchef (26).

**Selldén**, H. (förordn. t. o. m. <sup>30/9</sup> 1937); träf-fas å expeditionen, Malmkillnadsgatan 64, C. (Johannes brandstation): vardagar (utom tisdagar) 13—15 (dag före sön- och helgdag 13—14); t. »brandkåren».

## Vice brandchef (23).

**Arve**, E. A. M.

## Förste brandkapten (20).

**Mohlin**, K. A. T.

## Andre brandkapten (19).

**Grill**, C. P. A.; **Ekelund**, K. R.; **Palmquist**, W. H.; en vakant.

## Telegrafingenjör (20).

**Ekman**, O. I. H.

## Överbrandmästare och verkstads-föreståndare (17).

Vakant.

## Överbrandmästare och redogörare (16).

**Bergström**, C. S.

Sju brandmästare (13), 41 brandförmän (10), 191 brandmän (8), 28 extra brand-män (2,400—1,920 kr.<sup>1</sup>), en extra skräddare (3,000 kr.), ett extra kontorsbiträde (2,010 kr.).

## Sakkunniga vid brandsyn.

Enligt brandstadgan den 15 juni 1923 äger i stad, där brandsyn förrättas av endast en per-son, förrättningsmannen icke meddela beslut om rivning av eldstad, innan han hört två sakkun-niga personer, vilka jämte två suppleanter för dem årligen skola utses av stadsfullmäktige att vid dylika tillfällen närvara (jfr ovan).

## Sakkunniga.

**Johansson**, E. J., verkästare; **Sjösteen**, B. F. O., f. d. byggnadsinspektör.

**Suppleanter:** **Sundström**, K. V., byggnadsin-spektör; **Landewall**, G. E., byggnadsinspektör.

<sup>1</sup>) Till personalen vid brandkårens verkstäder ävensom linjepersonalen utgår ett särskilt till-läggsarvode av 330 kr. per år och till automo-bilforare vid brandkåren ett tilläggsarvode av 210 kr. per år.



## Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse och i samband därmed stående institutioner.

### Slakthus- och saluhallsstyrelsen.

*Lokaler och telefoner: se nedan under de olika avdelningarna. Styrelsen sammanträder i regel i stadshuset, K., tredje helgfria tisdagen i varje månad kl. 15,30.*

År 1905 beslöt stadsfullmäktige uppdraga åt en kommitté att utarbeta förslag till ett stads slakthus i förening med kreatursmarknadsplats å Enskede (jfr nedan). Sedan denna kommitté 1907 framlagt sitt förslag, beslöt stadsfullmäktige den 1 juni 1907 att med godkännande av detsamma bevilja medel till anläggningen ävensom att inrätta en särskild slakthus- och saluhallsstyrelse.

Slakthus- och saluhallsstyrelsen har till uppgift att handhåva förvaltningen av stadens slakthus och marknadsplatser för kreaturshandel, för genomförande av köttbesiktning- och slakthusväg nödiga byråer och destruktionsanstalt, stadens saluhallar och platser för torghandel, ävensom att söka främja och organisera tillförseln av och handeln med livsfröknödenheter samt vidare att omhändervä de övriga angelägenheter, vilkas vård av stadskollegiet åt styrelsen överlämnas.

Styrelsen åligger att, enligt stadsfullmäktiges beslut, ombesörja utförande och handhåva värden av de byggnader och andra anläggningar, som erfordras för de under styrelsens förvaltning stående inrättningar, samt att uppgöra och framlägga förslag till erforderliga nybyggnads- och underhållsarbeten, ävensom till den utveckling av slakthus-, köttbesiktning-, saluhalls- och torghandelsväsendet, som från huvudstadens sida kan anses påkallad; att vidtagna de åtgärder, som enligt gällande lag angående köttbesiktning och slakthus kunna tillkomma styrelsen; att jämlikt nämnda lag yttra sig i fråga om taxor för köttbesiktning samt för begagnande av slakthus och marknadsplats för kreaturshandel, ävensom avgiva förslag till taxor för begagnande av destruktionsanstalt, saluhallar och saluplatser samt reglementen för begagnande av samtliga under styrelsen stående anstalter och inrättningar; att utfärda de ordningsföreskrifter, som utöver nämnda reglementens bestämmelser kunna finnas erforderliga; att till medicinalstyrelsen avgiva för-

slag å de i lagen angående köttbesiktning och slakthus omförmälda besiktningsmän; samt att uthyra försäljningsplatser jämte andra för uthyrning avsedda lokaler i saluhallar samt å torg och allmänna platser, med iakttagande av att försäljningsplatser å torg och allmänna platser ej må upplåtas förr, än överståthållarämbetet därtill lämnat tillstånd.

Styrelsen består av, förutom ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, fyra andra ledamöter, vilka jämte fyra suppleanter väljas av stadsfullmäktige för två år. Styrelsen utser årligen inom sig en vice ordförande. Till sitt biträde äger styrelsen antaga en direktör för slakthuset och en för saluhallarna. (F. n. upptager stadens lönestat en gemensam direktör för båda uppdragen.) Direktörerna (direktören) samt förste stadsveterinären äga vid behandlingen av till deras handläggning hörande ärenden närvara vid styrelsens sammanträden och deltaga i överläggningarna men ej i besluten, med rätt att få avvikande mening antecknad i protokollet.

För revision av styrelsens räkenskaper och förvaltning utse stadsfullmäktige årligen tre revisorer med två suppleanter.

**Instruktion.** Instruktion för Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse, fastställd av kungl. maj:t den 19 mars 1920, med ändring den 1 aug. 1930.

**Stat år 1933.** Utgifter: 1,983,372 kr. (däruv att täckas med lånemedel 450,000 kr.; dessutom inom linjen fört, år 1932 beviljat lånemedelsanslag 500,000 kr.); inkomster: 1,441,200 kr.

### Styrelsens ledamöter.

#### Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Larsson, Yngve G. R., borgarråd; t. »stadshuset»; träffas i stadshuset alla vardagar, utom onsdagar, 13,15—14.

#### Vice ordförande.

\*Johansson, J. I. V., direktör.

#### Övriga ledamöter.

Eriksson, f. Johansson, Elsa D., fru.

Grönvall, J. K. (Hanna), hembiträde, stadsfullm.

\*Stendahl, O., civilingenjör.



SIS

### Suppleanter.<sup>1)</sup>

- \*Garsten, B. C., ombudsman, stadsfullm.
- Lindqvist, G. R., redaktör, stadsfullm.
- Lindström, J. H., hallförmän.
- \*Ljung, A. J. H., metallarbetare, stadsfullm.

### Sekreterare

(1,800 kr.).

Karlsson, E. A. (se sid. 305).

### Styrelsens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av  
1932 års räkenskaper och förvaltning).

(Jfr sid. 80.)

- Falk, H. A., handlande, ordf.
  - Lennholm, f. Ahlstedt, E. Maria, fru.
  - Tinggren, G. A., tillsyningsman (vice värd).
- Suppleanter:*
- Liljebäck, f. Björklund, Karin M. E., fru.
  - Nilsson, Olof, direktör, stadsfullm.

### Huvudkontoret.

*Slakthuset, Enschede (postadress: Stockholm 4); t. 40 28 92; expeditionstid: 9,30—15,30 (lördagar 9—13).*

### Slakthus- och saluhallsdirektör (27).

Sandeborg, M. O. (förordn. t. o. m. <sup>31</sup>/s 1934);  
träffas: vid slakthuset alla dagar utom måndagar och torsdagar 12—13, i centralsaluhallen måndagar och torsdagar 12—13. (Se vidare nedan under slakthuset och under saluhallar.)

### Kamrerare (20).

Porne, G. E.; träffas vid slakthuset 9—11; t. Enschede 244.

### Kontorsskrivare (11).

Nordwall, Hild A. T.

## Slakthuset med tillhörande anstalter.

### Slakthuset med kreatursmarknad.

*Enskede (postadress: Stockholm 4). Expeditionstid å kontoret 9,30—15,30, lördagar 9—13; slakthallarna hållas öppna 7—14,30; kylhuset 6,30—9, 11—12, 13—16,30, lördagar 6,30—9, 11—15; fryshuset 7—8, 11—12, 14—16, lördagar 14—15; öv-*

<sup>1)</sup> Enligt styrelsens beslut skola vice ordföranden samt ledamöterna fru Eriksson och fröken Grönvall vid förfall i första hand ersättas av suppleanterna hrr Ljung och Lindström i nu nämnd ordning samt ledamoten hr Stendahl i första hand av suppleanterna hrr Garsten och Lindqvist i nu nämnd ordning.

*riga lokaler 6,30—17, lördagar 6,30—14. Tel.: kontoret 40 28 92; resp. tjänstemän se nedan; se i övrigt telefonkatalogen.*

Lagen den 10 oktober 1913 angående köttbesiktning och slakthus stadgar, att för stad eller område därav på framställning av stadsfullmäktige köttbesiktnings- och slakttvång må av konungens befallningshavande stadgas, under förutsättning att på stadens bekostnad och genom dess försorg slakthus blivit efter av medicinalstyrelsen fastställd plan uppfört och efter av samma myndighet föranstaltad avsyning godkänt, ävensom att nödigt antal köttbesiktningsmän anställas.

Sedan efter framställning av Stockholms stadsfullmäktige en ändring år 1905 i då gällande lagstiftning möjliggjort förläggandet av ett slakthus utanför stadens eget område, beslöt stadsfullmäktige den 15 juni samma år att å stadens egendom Enschede i Brännkyrka anlägga ett slakthus med tillhörande kreatursmarknad. Arbetets utförande uppdrogs år 1907 åt en särskild styrelse, slakthus- och saluhallsstyrelsen. 1908 beviljades koncession för järnväg från slakthuset till västra stambanan. Sedan slakthuset, som inalles kostat omkring 6,400,000 kr., i början av år 1912 blivit färdigt, öppnades detsamma till allmänt begagnande den 5 februari 1912. Slakttvång inträdde för Stockholm fr. o. m. den 8 februari 1912. Detta slakttvång innefattar förbud att inom stadens område slakta storboskap, kalvar, får, getter, svin och hästar annorstädes än vid slakthuset. S. k. »nödslakt», föranledd av djurs hastiga insjuknande, olyckshändelse e. d., får dock ske utom slakthuset, men skall då hela djuret ostyckat föras dit. Betalningen för disponerandet av slaktlokaler utgår enligt fastställd taxa, likaså avgifter för disponerandet av platser i det s. k. kylhuset, där kött får förvaras. Kött av å slakthuset slaktade oval, vilket vid besiktning godkänts, åsättes oval stämpel med S:t Eriks bild.

Å kreatursmarknaden vid slakthuset äger handel rum med sådana djur, som äro avsedda att slaktas i slakthuset eller annorstädes eller äro s. k. livdjur. Handel med sistnämnda djur, särskilt kalvkor, försiggår alla dagar i ett särskilt handelsstall. Marknadsnoteringar sättas varje vecka genom en särskild noteringskommission och offentliggöras (se sid. 318). Tillförsel av djur sker över Liljeholmens station (varifrån boskapsvagnar genom statens järnvägars försorg överföras på slakthusets järnväg till Enschede) eller landsvägsledes. Varje anlänt djur besiktigas före införandet å marknaden. Lossning, skötsel och fodring av djuren verkställas, om så önskas, av anstalten enligt taxa.

*Författningar m. m.* Lag den 10 okt. 1913 angående köttbesiktning och slakthus, med ändringar den 1 juni 1923. Kungl. brev till överståthållarämbetet den 30 aug. 1907 ang. inrättande av offentligt slakthus för Stockholms stad



utom stadens område m. m. Taxa för Stockholms stads offentliga slakthus och köttbesiktningen m. m. inom staden under åren 1932—1934, fastställd av kungl. maj:t den 23 dec. 1931. Taxa å avgifter vid Stockholms stads frys- och kylhus, godkänd av stadsfullmäktige den 15 okt. 1917, med ändr. den 10 maj 1929 och 19 april 1932. Taxa å vägavgifter för kött vid Stockholms stads slakthus, fastställd av överståthållarämbetet den 15 juli 1918, med tillägg den 10 okt. 1918. Överenskommelse den 15 febr. 1932 mellan statens järnvägar och Stockholms stad angående anslutning och trafikering av Nyboda—Enskede järnväg med tillägg den 14 juni 1932. Taxa å avgifter för transporter å järnvägen Enskede—västra stambanan, fastställd av kungl. maj:t den 7 nov. 1929. Ordningsstadga för Stockholms stads offentliga slakthus, fastställd av överståthållarämbetet den 23 jan. 1912, med ändr. den 31 dec. 1924. Ordningsstadga för Stockholms stads kreatursmarknad, fastställd av överståthållarämbetet den 23 jan. 1912, med ändr. den 31 dec. 1924. Instruktion för slakthusdirektören i Stockholm, instruktion för sanitetsveterinären vid Stockholms stads slakthus samt instruktion för förste besiktningsveterinären vid Stockholms stads slakthus; samtliga antagna av slakthus- och saluhallsstyrelsen den 5 okt. 1911 och godkända av medicinalstyrelsen den 22 nov. s. å.

Stat år 1933. Utgifter: 800,147 kr.; inkomster: 580,000 kr.

### Slakthus- och saluhallsdirektör (27).

**Sandeborg**, M. O. (se ovan under huvudkontoret); t. 40 28 92; träffas vid slakthuset alla dagar utom måndagar och torsdagar 12—13.

### Sanitetsveterinär (23).

**Brandt**, J. O. (se även sid. 316); t. Enskede 2 45 (ankn.); mottagningstid: 13,30—14,30 (lördagar 13—13,30).

### Förste besiktningsveterinär (21).

**Englesson**, P. R.; t. Enskede 2 42.

### Besiktningsveterinär (19).

**Kempe**, E. H.

### Kamrerare (20).

**Porne**, G. E.; t. Enskede 2 44; träffas vid slakthuset 9—11.

### Bokhållare och kassör (17).

**Ekström**, G. W.; t. Enskede 1 18.

En *extra kontorsskrivare* (3,720 kr.), ett *laboratoriebiträde* (6), en *första mikroskopist* (6), två *mikroskopister* (4).

### Inspektör (15).

**Dahlin**, J. F. L.; t. Enskede 5 4.

### Maskiningenjör

(7,920 kr.).

**Ågren**, G. R.; t. Enskede 58.

### Maskinister (14).

**Sjöberg**, C. K.; **Andersson**, B. J. G.

En *uppsyningsman* (3,900 kr.), en *vaktmästare och portvakt* (3,420 kr.).

### Karantänsanstalten å slakthuset.

*Enskede (postadress: Slakthuset, Stockholm 4); t. Enskede 2 45.*

På grund av att de Stockholms stad tillhöriga, under hälsovårdsnämndens förvaltning stående karantänsstallarna å Djurgården (se sid. 135) icke erbjudit tillräckligt utrymme för samtidigt anlända djur, inrättades år 1926 på initiativ av kungl. medicinalstyrelsen och i syfte att i samband med Hammarbyledens öppnande erhålla förenklad och förbilligad karantänsbehandling en karantänsanstalt i sanitetsbyggnaden vid stadens slakthus vid Enskede. Anstalten är avsedd endast för från Finland och Estland importerade slaktdjur.

*Författningar.* K. medicinalstyrelsens skrivelser till slakthus- och saluhallsstyrelsen den 1 maj 1926 ang. dels godkännande av sanitetsavdelningen vid Stockholms stads offentliga slakthus som karantänsanstalt för från Finland och Estland importerade slaktdjur, dels föreskrifter rörande karantänsbehandlingen av nämnda djurslag. Ordningsregler för Stockholms stads karantänsanstalt å slakthuset för sjöledes från Estland och Finland införda slaktdjur, fastställda av slakthus- och saluhallsstyrelsen den 28 april 1926.

### Karantänsveterinärer

(förordnade av medicinalstyrelsen).

**Sandeborg**, M. O., slakthus- och saluhallsdirektör, föreståndare för anstalten; **Brandt**, J. O., sanitetsveterinär; **Englesson**, P. R., förste besiktningsveterinär; **Kempe**, E. H., besiktningsveterinär.

### Köttbesiktningsbyråerna.

*Adresser och telefoner: se nedan.*

Samtidigt med det den 8 februari 1912 ikraftträdande slaktvånget (se ovan) inträdde för huvudstaden köttbesiktnings tvång, innebärande att allt till människoföda avsett färskt, rått kött, som här rör från utom staden slaktade djur, måste, innan det utbjudes till salu eller försäljes, företes för undersökning och stämpling å någon av stadens



köttbesiktningsbyråer. Fr. o. m. denna dag överflyttades således köttbesiktningen från hälsovårdsnämnden till slakthus- och saluhallsstyrelsen. Hälsovårdsnämnden övervakar dock fortfarande enligt hälsovårdsstadgan den sanitära beskaftenheten av importerat kött samt allt i staden tillsaluhållet kött (se vidare sid. 133). Avgift för besiktningen vid köttbesiktningsbyråerna utgår enligt av kungl. majt fastställd taxa. Det till staden i uppslaktat tillstånd införda, å köttbesiktningsbyrå undersökta och godkända köttet åsattes rektangulär stämpel med S:t Eriks bild.

Verksamheten har sedan år 1912 varit förlagd till tvänne köttbesiktningsbyråer, den ena belägen vid Gamla Brogatan och den andra vid Södra Bantorget. I samband med överflyttandet av fraktgodsrörelsen från norra station till Norrtulls station inrättades år 1924 en ny köttbesiktningsbyrå vid sistnämnda station.

Enligt av överståthållarämbetet meddelat tillstånd respektive den 17 juni 1931 och 2 nov. 1932 har slakthus- och saluhallsstyrelsen från och med den 1 jan. 1933 indragit norra och södra köttbesiktningsbyråerna. Samtidigt har Norrtullsbyrån utvidgats och en ny köttbesiktningsbyrå inrättats vid slakthuset.

*Instruktioner m. m.* Ordningsstadga för Stockholms stads köttbesiktningsbyråer, godkänd av stadsfullmäktige den 4 dec. 1911, med ändring den 7 jan. 1913. Instruktion för föreståndare för köttbesiktningsbyrå, antagen av slakthus- och saluhallsstyrelsen den 5 okt. 1911 och godkänd av medicinalstyrelsen den 22 nov. s. å. Se vidare ovan under slakthuset med kreatursmarknad.

*Stat år 1933.* Utgifter: 140,750 kr.; inkomster: 131,000 kr.

#### Norrtullsbyrån.

*Adress: statens järnvägars magasin för ankommande gods, Solnavägen; t. 38 06 76, 38 06 77; expeditionstid: torsdagar 7—16, lördagar 7—11, övriga dagar 7—15.*

#### Föreståndare (21).

Severin, K. O.; Dallmer, Hj. W. A.

#### Besiktningsveterinär (19).

Thorsell, J. G.

#### Kontorsskrivare (11).

Sandström, A. F.

Två första mikroskopister (6), två mikroskopister (4).

#### Byrån vid slakthuset.

*Postadress: Stockholm 4; t. Enskede 56; expeditionstid: 8—14,30 (lördagar 8—11).*

#### Föreståndare.

Sanitetsveterinären vid slakthuset (se sid. 315).

En mikroskopist (4).

### Stockholms stads destruktionsanstalt.

*Lövsta; postadress och järnvägsstation: Hässelby villastad; t. Hässelby villastad 4 och 3 03; kontorstid: 9—16.*

Anstalten har till ändamål att oskadliggöra djurkadaver eller delar därav och kasserade, till föda otjänliga födoämnen av animaliskt ursprung, samt att bearbeta dem till säljbara produkter såsom talg och fett samt köttmjöl, varav fettämnen försäljas som råvara till stearinljus-, tvål- och såpfabrikation samt mjölet såsom kraftfoder för svin, fjäderfä och fiskyngel.

Den för destruktionsprocessen erforderliga ångan erhålles från den intill liggande sopförbränningsanstalten (jfr sid. 310), från vilken även lämnas för driften behövligen elektrisk kraft samt ljus.

Anstalten övertogs den 8 febr. 1912 av slakthus- och saluhallsstyrelsen.

*Reglemente m. m.* Stadga för Stockholms stads destruktionsanstalt vid Lövsta, godkänd av stadsfullmäktige den 12 febr. 1912.

#### Föreståndare.

Forssman, E. Hj., föreståndare för renhållningsverkets avdelning vid Lövsta.

En förman, två arbetare.

### Saluhallar och salutorg.

*Stat år 1933.* Utgifter: 1,042,475 kr. (däruv att täckas med länemedel 450,000 kr.; dessutom inom linjen fört, år 1932 beviljat länemedelsanslag 500,000 kr.); inkomster: 730,200 kr.

#### Expeditionen.

*Centralsaluhallen, Kungsgatan 67, C.; t. 10 41 91, 10 41 92, 10 41 93, 10 41 97; expeditionstid: 9—15.*

#### Slakthus- och saluhallsdirektör (27).

Sandeborg, M. O. (se vidare under huvudkontoret); träffas i centralsaluhallen måndagar och torsdagar 12—13.

#### Kamrerare (20).

Porne, G. E. (se vidare under huvudkontoret).

#### Inspektör (19).

Petsæus, M. P.; träffas säkrast 10,30—11,30.

#### Biträdande inspektör (16).

Zetterquist, O.; träffas säkrast 10,30—11,30.

En extra kontorsskrivare (3,720 kr.).

#### Auktionsförrättare (11).

Andersson, S. W.

Ett kassabiträde (1,200 kr.).

#### Hallmästare (11).

Ernhoff, P. M.



*Maskiningenjör.*

Ägren, G. R. (se vidare under slakthuset).

**Stockholms stads centralsaluhall.**

*Kungsgatan 67, C.; t. 10 41 92; centralsaluhallen hålles öppen 8—19; se vidare under huvudkontoret.*

Den år 1907 av Stockholms stadsfullmäktige beslutade centralsaluhallen öppnades för allmänt bruk den 3 dec. 1912.

Byggnaden består av en källarvåning i höjd med Gamla Brogatan, bottenvåning med huvudingång från Kungsgatan samt fyra trevånings hörnpartier. Källaren, som med sin godsstation står i direkt förbindelse med statens järnvägsnät, innehåller förvaringskällare för olika slag av livsmedel ävensom kylrum och frysrum med tillhörande maskineri samt lokal för livsmedelsauktioners hållande. Bottenvåningen upptages av fasta, inredda salustånd för försäljning i parti och minnt av livsmedel och blommor. Dessutom finnes till hyresgästernas förfogande en charkuteriavdelning för köttmalning och korbberedning samt ett rökeri.

Ett av hörnpartierna upptages av saluhalls-expeditionen jämte vissa till stadens revisionskontor upplåtna lokaler och i de övriga äro inredda affärskontor. Utefter fasaden åt Kungsgatan äro inrymda butiker för olika ändamål.

*Reglemente m. m.* Överståthållarämbetets reglemente för livsmedelsauktioner, som besörjas av Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse, den 16 juli 1910, med ändr. den 29 juni 1926. Stadga för Stockholms stads centralsaluhall, fastställd av överståthållarämbetet den 14 dec. 1912, med ändr. den 22 okt. 1926. Taxa å avgifter, som uppbäras inom Stockholms stads centralsaluhall, fastställd av slakthus- och saluhallsstyrelsen den 2 nov. 1917, med ändr. den 14 sept. 1920.

*Maskinist (14).*

Nilsson, C. H.

**Stockholms stads provisoriska fiskhall.**

*Bryggargatan 28, C.; t. 107104, 107105, 107106, 10 97 57; hallen hålles öppen 6,30—15.*

Den 15 aug. 1910 öppnades för allmänheten en staden tillhörig provisorisk fiskhall avsedd för partiförsäljning av fisk, fiskvaror och skaldjur. För att biträda varuägare vid försäljning av livsmedel av nämnda slag finnes en inom hallen verksam kommissionär.

Då på grund av den starkt ökade omsättningen fiskhallens lokaler visat sig otillräckliga, uppfördes år 1920 i det närbelägna kv. Tjärbrännaren ett fiskförsäljningsskjul, varjämte under år 1932 ytterligare utvidgning av fiskhallen vidtagits.

*Reglemente m. m.* Överståthållarämbetets reglemente för livsmedelsauktioner, som besörjas av Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse, den 16 juli 1910, med ändr. den 29 juni 1926. Slakthus- och saluhallsstyrelsens stadga för Stockholms stads provisoriska fiskhall den 10 juni 1910, med ändr. den 30 juli 1911, 22 dec. 1914 och 15 maj 1926.

**Övriga under styrelsens förvaltning stående saluhallar.<sup>1)</sup>**

*Saluhallarna hållas i regel öppna för allmänheten alla vardagar 8—19.*

Saluhallen å Hötorget med 132 förs.-platser.

» » Kötorget » 32 » »

» » Munkbron » 21 » »

Östermalms saluhall » 106 » »

Fiskförsäljningsbryggan vid Mälartorget med 30 förs.-platser.

**Salutorg.<sup>1)</sup>**

Den 15 okt. 1917 beslöt stadsfullmäktige, att fr. o. m. den 1 juli 1918 samtliga salutorg skulle ställas under slakthus- och saluhallsstyrelsens förvaltning, och därjämte bemyndigades styrelsen att bestämma och uppbära dagavgifterna å desamma. Likaledes beslöt att fr. o. m. saggda dag, med undantag för saluplatserna å Södra Bantorget samt å Odontorget, vilka skola vara fasta, allenast tillfälliga försäljningsplatser skola upplåtas å salutorgen. Bestämmelser ang. upplåtande av försäljningsplatser återfinnas i § 1 av de särskilda ordningsföreskrifterna för Stockholm samt i av styrelsen utfärdad stadga för försäljningsplatser å salutorg i Stockholm.

Angående tiden för torghandels bedrivande gäller, att handeln å de tillfälliga torgplatserna må äga rum under tiden 1 mars—31 oktober kl. 7—18 samt under den övriga delen av året kl. 7—16. Å Hötorget får dock under tiden 1 maj—31 oktober avlastning av till försäljning å torget avsedda varor äga rum från kl. 6. Beträffande tiden för handel å de fasta försäljningsplatserna gäller i likhet med vad som är stadgat för handel i bod, att handel får äga rum kl. 8—19.<sup>1)</sup>

*Salutorg*

med fasta försäljningsplatser:

Södra Bantorget, östra delen, och

Odontorget;

<sup>1)</sup> Jämlikt stadsfullmäktiges beslut den 21 mars 1932 har vid Klara Sjö uppförts en partisaluhall för trädgårdsalster benämnd Klarahallen, vilken jämte angränsande torgutrymmen beräknas kunna tagas i bruk i början av maj 1933. — Nya torghandelsföreskrifter hava den 24 april 1933 antagits av stadsfullmäktige och underställt överståthållarämbetets prövning.



**SIS** med tillfälliga försäljningsplatser:

Hötorget  
Östermalmstorg  
Kornhamnstorg  
Mälartorget och  
Munkbron,

samtliga avsedda för försäljning av vissa slag av livsmedel (ej kött och viktualier, i regel ej heller fisk), trädgårdsprodukter, blommor, julgranar, hemslöjdsalster m. m.; samt

Roslagsgatan, del av, norr om Ynglingagatan, och

Södra Bantorget, västra delen, för försäljning av spannmål, hö och halm.

*Författningar.* Särskilda ordningsföreskrifter för Stockholm § 1, nu gällande lydelse fastställd av överståthållarämbetet den 21 juni 1918, 19 juli 1920, 9 jan. 1922, 8 april 1927 och 7 dec. 1928. Stadga för försäljningsplatser å salutorg i Stockholm, fastställd av slakthus- och saluhallsstyrelsen den 6 aug. 1918.

## Noteringskommissioner

(för engrosprisnoteringar).

Såsom ovan omförmäls, sättas och offentliggöras varje vecka noteringar å levande kreatur av en särskild kommission. Ledamöter i denna

hava utsetts av slakthus- och saluhallsstyrelsen efter förslag från sammanslutningar av näringsidkare inom olika branscher samt av Stockholms läns och stads hushållningssällskap.

Enligt beslut av slakthus- och saluhallsstyrelsen den 2 nov. 1928 har därjämte år 1929 för daglig prissättning å färsk strömming tillatts en kommission, bestående av representanter för slakthus- och saluhallsstyrelsen samt Stockholms läns och stads hushållningssällskap.

### *För levande kreatur.*

**Sandeborg**, M. O., slakthus- och saluhallsdirektör, ordf., **Eriksson**, A. J., kommissionär, slakthuset, **Johansson**, C. E. A., direktör (utsedda av slakthus- och saluhallsstyrelsen); **Nilsson**, P. E., inspektör (hushållningssällskapets representant).

### *För färsk strömming.*

**Larsson**, Yngve G. R., borgarråd (utsedd av slakthus- och saluhallsstyrelsen); **Martin**, K. A., disponent (utsedd av hushållningssällskapet); **Pettersson**, E. H., handlande (utsedd av Stockholms fiskhandlareförening).

*Suppleanter:* **Sandeborg**, M. O., slakthus- och saluhallsdirektör, **Petsæus**, M. P., inspektör (utsedda av slakthus- och saluhallsstyrelsen); sju suppleanter (utsedda av hushållningssällskapet).



## Stockholms stads kyrkogårdsnämnd och i samband därmed stående institutioner.

### Kyrkogårdsnämnden.

*Vasagatan 24, 1 tr., C (postadress: Stockholm 1; postgirokonto nr 546); t. 23 28 10. Sessionstid: i regel första tisdagen i varje månad kl. 15.*

I äldre tider hade de olika församlingarna sina särskilda begravningsplatser under och omkring kyrkorna. De gamla kyrkogårdarna inom staden blevo emellertid i mån av befolkningens tillväxt otillräckliga och denna omständighet i förening med insikten om de hygieniska vådorna av begravnin­gar inom städerna åstadkom en framställning till kungl. maj:t, att åt staden finge »till evärdeligt bruk och nyttjande» upplåtas från Karlbergs kungsgård ett område till allmän begravningsplats för Stockholms församlingar. Denna begäran bifölls 1815; dock kom den s. k. »äldre kyrkogården utanför Norrtull» först att begagnas endast av Storkyrkoförsamlingen; i den mån övriga församlingars kyrkogårdar befunnos för dem otillräckliga blevo emellertid även dessa församlingar delaktiga i begravningsplatsen, som också därför efter hand, i synnerhet på 1860- och 1870-talen, huvudsakligen genom av Stockholms stadsfullmäktige gjorda markförvärf, utvidgades till att omfatta 62 hektar, utgörande den nuvarande norra begravningsplatsen. År 1890 inköptes från Enskede ett område om 14.80 hektar, vilket 1895 invigdes till kyrkogård och benämndes »södra begravningsplatsen» (ifråga­varande område benämnes numera »Sandsborgs­kyrkogården»). Denna begravningsplats utvidgades år 1912 med 77.90 hektar, dels genom inköp, dels genom övertagande av under dåv. lantegendomsnämndens förvaltning stående mark. Denna nya del av södra begravningsplatsen (benämnd »Skogskyrkogården») invigdes år 1920. År 1928 utökades skogskyrkogården med c:a 11.50 hektar av den staden tillhöriga egendomen Skarpnäck.

Å norra begravningsplatsen finnas två gravkapell (förutom två å resp. katolska och mosaiska församlingarnas begravningsplatser be­fintliga) och å södra begravningsplatsen två (Skogs­kapellet och Uppståndelsekapellet), båda belägna

å Skogskyrkogården. Till främjande av eldbegängelsen som begravningsform har jämlikt av stadsfullmäktige fattat beslut ett å Sandsborgs­kyrkogården beläget gravkapell omändrats till eldbegängelseanstalt och togs i denna egenskap, under benämningen Sandsborgskrematoriet, första gången i bruk i januari 1931. (Å norra begravningsplatsen finnes sedan år 1909 ett svenska eldbegängelseföreningen tillhörigt krematorium med jordfastningskapell och kolumbarium.)

Förvaltningen av den utanför Norrtull belägna begravningsplatsen ombesörjdes först av Storkyrko­församlingen, sedermera av dess och Klara församlings kommitterade, vilka fr. o. m. 1861 kallade sig »förvaltningen av huvudstadens utom norra tullen belägna begravningsplats». Efter många års förhandlingar fick frågan om huvudstadens begravningsplatser förvaltning sin lösning genom inrättandet jämlikt kungl. förordning den 29 april 1886 av en kyrkogårdsnämnd, bestående av fyra av stadsfullmäktige samt fyra genom kyrkostämmornas i de territoriella församlingarna elektor­er utsedda ledamöter jämte lika många i enahanda ordning utsedda suppleanter. Denna nämnd övertog enligt kungl. brev s. å. även vården av den äldre kyrkogården utanför Norrtull.

Efter framställning från stadsfullmäktige har genom kungl. förordning den 16 maj 1924 vården av de Stockholms stad tillhöriga eller åt staden upplåtna kyrkogårdarna förklarats utgöra en för hela staden gemensam angelägenhet, vilken staden såsom kommun har att besörja. Samtidigt upphävdes förordningen den 29 april 1886 om kyrkogårdsnämnd i Stockholm fr. o. m. den 1 juni 1924.

Enligt den av kungl. maj:t den 23 maj 1924 fastställda instruktionen för *Stockholms stads kyrkogårdsnämnd* består nämnden av, förutom ordförande, som tillsättes av stadskollegiet bland borgarråden, sex andra för två år valda ledamöter, av vilka en utses av Stockholms stads konsistorium samt fem av stadsfullmäktige. För ledamot, utsedd av konsistorium, tillsättes i enahanda ordning suppleant; för övriga ledamöter väljas fem suppleanter av stadsfullmäktige. Nämnden utser årligen inom sig en vice ordförande. När överståthållaren är tillstädes, föres ordet av honom. Nämndens



**KN**

kamrerare äger närvara vid nämndens sammanträden och deltaga i överläggningarna med rätt att därvid framställa förslag samt få sin mening antecknad till protokollet.

Kyrkogårdsnämnden har till uppgift att handhava förvaltningen av de staden tillhöriga eller åt staden upplåtna begravningsplatser med allt vad därtill hör, ävensom övriga begravningsväsendet rörande angelägenheter, vilkas vård av stadskollegiet åt nämnden överlämnas. Plan för ordnande av kyrkogård eller del därav antages av stadsfullmäktige för att härefter i därom stadgad ordning prövas av vederbörande ämbetsmyndighet. De pris och övriga villkor, som skola ligga till grund för upplåtelse av gravställen åt enskilda, skola av stadsfullmäktige bestämmas.

Nämndens förvaltning och räkenskaper granskas för varje år av tre revisorer, vilka jämte två suppleanter utses av stadsfullmäktige.

**Författningar.** K. förordning om vården av vissa kyrkogårdar i Stockholm den 16 maj 1924. Instruktion för Stockholms stads kyrkogårdsnämnd, fastställd av kungl. maj:t den 23 maj 1924, med ändring den 1 aug. 1930. K. brev den 27 aug. 1886 ang. den gamla kyrkogårdens utanför Norrtull överlämnande till kyrkogårdsnämndens vård och förvaltning. Instruktion för den hos kyrkogårdsnämnden anställda sysslomannen (kamreraren), av nämnden antagen den 17 juli 1908. Instruktion för de hos Stockholms stads kyrkogårdsnämnd anställda organisterna och deras ställföreträdare, fastställd av kyrkogårdsnämnden den 15 sept. 1931. Bestämmelser rörande Stockholms stads begravningsplatser, utgivna av kyrkogårdsnämnden i okt. 1931. Taxa å avgifter för begagnande av de under kyrkogårdsnämndens förvaltning ställda begravningsplatser den 15 sept. 1931, omfattande av kyrkogårdsnämnden samma dag och av stadsfullmäktige den 19 dec. 1918 fastställda avgifter. Taxa å avgifter för underhåll m. m. av gravar å begravningsplatserna, antagen av kyrkogårdsnämnden den 15 dec. 1931, med ändring den 22 nov. 1932.

**Stat år 1933.** Utgifter: 1,635,519 kr.; inkomster: 1,272,420 kr.

## Kyrkogårdsnämndens ledamöter.

### Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

**Larsson**, Yngve G. R., borgarråd; t. »stads-  
huset»; träffas i stadshuset alla vardagar,  
utom onsdagar, 13, 15—14.

### Vice ordförande.

\***Johansson-Visborg**, Anna S., fru, stadsfullm.

### Övriga ledamöter.

**Andrä**, S. E. J., kyrkoherde (utsedd av konsistorium).

\***Elméus**, C. K. J., arkitekt.

**Friberg**, A. E., stadsbud, stadsfullm.

**Loffman**, A. M., kyrkogårdsarbetare.

\***Pålsson**, E. A. V., slöjdlärare, stadsfullm.

### Suppleanter.<sup>1)</sup>

**Borgström**, J. W., spårvägsman, stadsfullm.

\***Carlsson**, H. T., slöjdlärare.

**Järte**, f. Montelin, Ester L., fru, stadsfullm.

\***Karlson**, G. Henning, direktör, stadsfullm.

**Lindgren**, J., kyrkoherde (utsedd av konsistorium).

\***Wistrand**, K. K:son, ombudsman, stadsfullm.

### Sekreterare

(1,500 kr.).

**Karlsson**, E. A. (se sid. 305).

## Nämndens delegerade för vissa ärenden.

**Johansson-Visborg**, Anna S.; **Larsson**, Yngve G. R.

## Kyrkogårdsnämndens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av  
1932 års räkenskaper och förvaltning).  
(Jfr sid. 80.)

**Forssberg**, E. V., direktör, stadsfullm.

**Löfgren**, A., sekreterare, ordf.

**Piehl**, C. G. F., direktör.

### Suppleanter:

**Anderson**, B. T. A., direktör.

**Ståhlberg**, M. E. (Lisa), fröken.

## Kyrkogårdsnämndens expedition.

*Vasagatan 24, 1 tr., C. (postadress: Stockholm 1; postgirokonto nr 546); t. 23 28 10; expeditionstid: helgfria dagar 10—14, under april även 16—18.*

**Stat år 1933.** Utgifter: 123,031 kr.; inkomster: 100 kr.

### Kamrerare (21).

**Hellström**, K. G.; träffas 13—14.

### Bokhållare (17).

**Edstam**, N. Hj.; träffas 10—11.

<sup>1)</sup> Enligt nämndens beslut skola vice ordföranden samt ledamöterna hrr Friberg, Loffman och Pålsson vid förfall i första hand ersättas av suppleanterna hrr Borgström och H. T. Carlsson i nu nämnd ordning samt ledamöten hr Elméus i första hand av suppleanterna hrr G. Henning, Karlson, Wistrand och fru Järte i nu nämnd ordning.



*Bokhållare och kassakontrollant*  
(15).

Dahlholm, D. E. E.

*Extra kassör*  
(3,420 kr.).

Whitlock, Irma E.

*Extra ingenjör*  
(4,800 kr.).

Lund, C. H.

*Arkitekt för granskning av grav-  
vårdsritningar m. m.*

(3,900 kr.).

Hult, O. O.; träffas helgfria tisdagar 17,30—19  
och fredagar 10—11,30 samt under tiden  
april—juni även helgfria måndagar, onsdagar  
och torsdagar 10—11,30.

En kontorsskrivare (7), ett kontorsbi-  
träd (5), en vaktmästare (6).

**Stockholms stads norra begravnings-  
plats.**

*Utanför Norrtull; t. 33 95 88; expedi-  
tionstid: helgfria dagar 10—17.*

*Stat år 1933.* Utgifter: 714,565 kr.; in-  
komster: 706,590 kr.

*Inspektör (16).*

Joëlsson, J. G.; träffas helgfria dagar 10—11.

En ritare och kontorsskrivare (12), en  
dödgrävarförman (12), fyra gravskötarför-  
män (12), ett extra kontorsbiträde (2,100  
kr.).

Dessutom arbetare (vintern 43, sommaren  
131) och arbeterskor (vintern 3, sommaren  
215).

**Stockholms stads södra begravnings-  
plats.**

*Utanför Skanstull; t. Enskede 10 14 och  
10 28; expeditionstid: helgfria dagar 10  
—17.*

*Stat år 1933.* Utgifter: 797,923 kr.; in-  
komster: 565,730 kr.

*Inspektör (16).*

Ruthner, C. G.; träffas helgfria dagar 10—11.

En dödgrävarförman (12), en gravskö-  
tarförman (12), en extra förman (4,140  
kr.), en krematorieföreståndare (3,540 kr.),  
en biträdande krematorieföreståndare  
(3,180 kr.), en extra kontorsskrivare (3,840  
kr.), ett extra kontorsbiträde (2,100 kr.).

Dessutom arbetare (vintern 42, sommaren  
133) och arbeterskor (vintern 3, sommaren  
198).



## Övriga till gaturoteln hörande institutioner.

### Stockholms stads flyghamnsstyrelse.

*Stadshuset, K.; t. »stadshuset».*

Då det med hänsyn till lufttrafikens utveckling befunnits önskvärt, att inom stadens förvaltning inrättades ett särskilt organ med uppgift att företräda stadens intressen i avseende å lufttrafiken, beslöt stadsfullmäktige den 21 maj 1928 att uppdraga åt en särskild myndighet, benämnd Stockholms stads flyghamnsstyrelse att tills vidare handhåva förvaltningen av stadens flyghamn och andra flygplatser, som kunna komma att anordnas, ävensom handlägga övriga trafikflygningen rörande frågor.

Flyghamnsstyrelsen består av, förutom ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, sex av stadsfullmäktige för ett år i sänder valda ledamöter, av vilka minst en tillika bör vara ledamot av hamnstyrelsen. Styrelsen är tills vidare att betrakta som en provisorisk organisationsform och intar ej samma ställning som de i kommunalförordningen omnämnda förvaltningsstyrelserna.

Å flyghamnsstyrelsen ankommande ärenden skola enligt stadskollegiets beslut handläggas å den rotel, som handhar trafikfrågor i allmänhet, d. v. s. (6:e) gaturoteln. För verksamheten erforderliga anslag uppföras emellertid tills vidare å hamnstyrelsens stat (under särskild statrubrik).

Flyghamnsstyrelsen har övertagit förvaltningen av stadens flyghamn vid Lindarängen (se nedan).

Med hänsyn till behovet för lufttrafiken att äga tillgång jämval till en lantflygplats i huvudstaden beslöt stadsfullmäktige den 28 jan. 1929 att reservera ett område i Bromma (mellan Bromma kyrka, Mariehäll och Ulvsunda industriområde) såsom plats för blivande lantflygplats för Stockholm. Vissa arbeten för fältets dränering och planering m. m. hava igångsatts. En del av fältet har år 1930 godkänts såsom lantflygplats till enskilt bruk för mindre flygplan (sportflygplan). Såsom provisorisk lantflygplats för civilflygningen i övrigt (den reguljära lufttrafiken på Stockholm ombesörjes av sjöflygplan) tjänstgör flygvapnets flygfält vid Barkarby i Järfälla socken.

*Stat år 1933. Se nedan under flyghamnen.*

### Flyghamnsstyrelsens ledamöter.

#### Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Larsson, Yngve G. R., borgarråd; t. »stadshuset»; träffas i stadshuset alla vardagar, utom onsdagar, 13,15—14.

#### Vice ordförande.

Örne, A. E., generalpostdirektör.

#### Övriga ledamöter.

Adamsson, H., ingenjör, stadsfullm.

Andersson, J. Edvin, ombudsman, stadsfullm.

Carlsson, Olof, ledamot av försäkringsrådet, stadsfullm.

Eggert, G. E., direktör, stadsfullm.

Liander, M. E., grosshandlare, stadsfullm.

#### Sekreterare.

Karlsson, E. A. (se sid. 305).

### Flyghamnen.

*Lindarängen, Värtan; t. 67 40 94.*

Efter framställning från kungl. svenska aeroklubben beslöt stadsfullmäktige den 28 juni 1923 att inlösa en år 1921 av svenska lufttrafikaktiebolaget utförd flyghamnsanläggning å av staden upplåten mark vid Lindarängen. Då på grund av trafikflygningens växande omfattning behov uppkom av bekvämare och större stations- och landningsanordningar vid flyghamnen, beviljade stadsfullmäktige år 1925 medel dels till uppförande av en administrationsbyggnad m. m., dels till flyghamnens inhägnande, uppmuddring och förseende med nya landningsbryggor. Under år 1931 färdigställdes en ny, större hangarbyggnad. Kostnaderna för uppförandet av denna hava bestridits till hälften av staden och till hälften av staten.

Flyghamnens förvaltning handhades under åren 1926 och 1927 enligt avtal med fastighetsnämnden av kungl. svenska aeroklubben. Sedan nämnda avtal med år 1927 utlöp, handhades flyghamnens förvaltning under förra de-



len av år 1928 provisoriskt av fastighetsnämndens hyresdelegerade, varefter den nyinrättade flyghamnsstyrelsen övertog förvaltningen. För flyghamnen erforderliga anslag skola dock tills vidare uppföras å hamnstyrelsens stat, varjämte enligt stadskollegiets direktiv hamnstyrelsens tekniska och kamerala organ skola ombesörja motsvarande göromål för flyghamnens räkning. I enlighet härmed har hamnstyrelsen medgivit flyghamnsstyrelsen att anlita hamndirektörens biträde för ledningen av flyghamnens förvaltning och drift. För den närmaste ledningen och övervakandet av hamnens drift finnes därjämte en av flyghamnsstyrelsen anställd flyghamnschef.

Vid flyghamnen finnes en med bidrag från stadens anslag till meteorologiska stationer (se sid. 370) anordnad meteorologisk station, från vilken för luftfarten avsedda väderleksrapporter utsändas. Stationen förestås av en med statsmedel avlönad meteorolog.

Reguljär flygtrafik för passagerarbefordran till och från flyghamnen uppehålles år 1933 (under månaderna maj—oktober) å linjen Stockholm—Helsingfors. Vidare uppehålles under tiden maj—augusti naturer för postbefordran å sträckan Stockholm—Köpenhamn.

Större delen av den 1931 färdiga hangaren (i flyghamnen) disponeras vintertid ( $1/11$ — $1/4$ ) för isport (inomhusbana).

**Författningar.** Kungl. maj:ts resolution den 12 mars 1926 med godkännande av viss område vid Lindarängen i Stockholm såsom flygplats till allmänt bruk. Taxa å avgifter vid Stockholms flyghamn, fastställd av kungl. maj:ten 3 febr. 1933. Luftfartsmyndighetens resolution den 10 sept. 1930 med godkännande av viss del av Brommafältet såsom flygplats för enskilt bruk för start och landning med mindre flygplan.

**Stat år 1933.** Utgifter: 59,100 kr.; inkomster: 33,600 kr.

### *Flyghamnschef.*

**von Hofsten,** G. H. E., direktör; t. 67 40 94; träffas i regel 10—12.

En *flyghamnsfogde* och *tillfälliga biträden*.

## 1930 års trafikkommitté.

*(Kommitté för upprättande av plan för lokaltrafikens ordnande inom Stockholm och dess omgivningar.)*

Sedan åtskilliga år tillbaka hava inom kommunalförvaltningen pågått utredningsarbeten rörande lokaltrafikens lämpliga anordnande och därmed sammanhängande spörsmål, dels inom vederbörande förvaltningsnämnder, dels genom

särskilda kommittéer och kommissioner (1908 års kommunikationskommitté, 1918 års trafikkommitté, 1923 års trafikkommission samt statens förortsbane-kommission av år 1919), dels och i samband med de förhandlingar rörande bangårdsfrågan, som (under åren 1911—1923) ägt rum mellan representanter för staten och staden.

Då det vore önskvärt, att dessa för stadens utveckling betydelsefulla utredningsarbeten bleve fullbordade och sammanförda till en plan av beskaffenhet att kunna läggas till grund för en lösning av hithörande frågor, i den mån aktuella behov det påkallade, ävensom med hänsyn därtill att ifrågavarande spörsmål berörde flera olika grenar av stadens förvaltning och närliggande företag (främst stadsplanenämnden, gatunämnden, hamnstyrelsen samt ab. Stockholms spårvägar) och därjämte vore av den natur att förhandlingar med staten av allt att döma komma att påkallas, beslöt stadskollegiet den 6 och 27 mars 1930 att anförtro ledningen av det fortsatta utredningsarbetet i fråga om upprättande av en plan för lokaltrafikens ordnande inom Stockholm och dess omgivningar åt en särskild, av kollegiet utsedd kommitté, representativ för de olika synpunkter och intressen inom stadens förvaltning, som av frågan berördes. — I kommitténs utredningsuppdrag innefattas spörsmålen om förortsbaner och deras infarter i staden samt i anslutning härtil banor för inomstadstrafik oberoende av gatuplanet (tunnlar och broar) ävensom spårvägsnätets utveckling och förhållandet mellan spårvägs- och omnibusstrafik m. m. Kommittén skall angiva den ordning, i vilken planen bör genomföras, samt har att framlägga fristående förslag till de åtgärder, som finnas omedelbart erforderliga och kunna vidtagas utan föregripande av utredningen i övrigt. Under sitt arbete skall kommittén upprätthålla nära kontakt med stadskollegiet, och viktigare frågor, särskilt sådana som kunna påkalla förhandlingar med statsmyndigheter, skola underställas kollegiets prövning. Kommittén skall vidare i erforderlig omfattning samråda med de stadens förvaltningsmyndigheter, som beröras av de olika frågorna. Kommittén har bemyndigats att antaga sekreterare ävensom för utredningsarbetet i övrigt erforderligt biträde. På anmodan av kommittén och efter vederbörande myndigheters medgivande deltaga i kommitténs arbete fastighetsdirektören, stadsplandirektören, hamndirektören, gatudirektören samt verkst. direktören i ab. Stockholms spårvägar på sådant sätt, att de jämte kommitténs öfverförande bilda ett arbetsutskott, som utövar ledningen av utredningsarbetet samt till kommitténs handläggning förbereder föreliggande frågor.

Kommittén avgav den 5 febr. 1931 ett första betänkande med förslag till en förortsbane-tunnel å sträckan Skanstull—Slussen samt till reglering av Slussområdet (Bih. nr 15 för



Tkom  
Sib  
kom

1931). Stadsfullmäktige beslöt den 30 mars 1931 att i huvudsak godkänna kommitténs ifrågavarande förslag ävensom uppdraga åt gatunämnden att sätta beslutet i verkställighet. För den närmaste ledningen av arbetena med Slussområdets reglering har tillsatts en särskild kommitté (se nedan).

Stadskollegiets val av ledamöter i trafikkommittén ägde rum den 6 och 27 mars 1930.

Kommittén väntas komma att avgiva slutbetänkande under år 1933.

### Ledamöter.

**Björklund, C. G.**, borgarråd, stadsfullm.; **Kleman, C. F.**, civilingenjör, stadsfullm.; **Larsson, Yngve G. R.**, borgarråd, ordf.; **Sandberg, H. K. A.**, borgarråd, stadsfullm.; **Wallin, J. A.**, transportmästare, stadsfullm.

### Arbetsutskott.

**Larsson, Yngve G. R.**, borgarråd, ordf.; **Dahlberg, L. A.**, fastighetsdirektör; **Hellgren, A. G.**, verkst. direktör i ab. Stockholms spårvägar; **Lilienberg, A.**, stadsplanedirektör; **Sundblad, N. K.**, gatudirektör; **Vinberg, S. W.**, hamndirektör.

*Av kommittén antagen sekreterare.*

**Karlsson, E. A.**, sekreterare (se sid. 305).

### Trafikkommitténs kontor.

*Klarabergsgatan 23, 2 tr., C.; t. 11 65 97, 11 65 98.*

*Föreståndare för utredningsarbetet*

(avlönning se under stadsplanekontoret; dessutom tilläggsarvode 900 kr.).

**Lundborg, G. O. F.** (se sid. 118).

### Biträdande ingenjörer

(6,600—4,800 kr.).

**Brundin, F.**; **Åkerman, A. J.**; **Nordström, K. T.**

Två extra ritbiträden (3,720—2,280 kr.).

## Slussbyggnadskommittén.

*Slussbyggnadskommitténs kontor: Stadsgården 18, 3 och 4 tr., Sö.; t. 41 69 38, 41 69 39.*

I enlighet med stadskollegiets hemställan i utlåtande nr 138 för år 1931 beslöt stadsfullmäktige den 30 mars samma år, med godkännande i huvudsak av det av 1930 års trafikkommitté framlagda förslaget till Slussområdets reglering (jfr ovan), för detta förslags genomförande bevilja ett anslag av 15,038,000 kr., varav 13,415,000 kr. av lånemedel och 1,623,000 kr. av anslaget till anordnande av nya nord-sydliga trafikleder. Av sistnämnda anslag anvisades 900,000 kr. för år 1931 och 723,000 kr.

för 1932. Vidare hava av lånemedel år 1932 anvisats 2,647,000 kr. och år 1933 3,600,000 kr.

Ledningen av arbetena med Slussområdets reglering har, på sätt stadskollegiet i nyssnämnda utlåtande förutsatte, under gatunämnden uppdragits åt en särskild delegation med representanter för nämnden och hamnstyrelsen. Spårvägsbolaget har efter särskild inbjudan till representant i delegationen utsett sin verkställande direktör. Delegationen, som antagit benämningen slussbyggnadskommittén, har för den närmaste ledningen och övervakandet av arbetena å platsen anställt en slussbyggnadschef samt inrättat en konstruktionsbyrå för uppgörande av de ritningar och konstruktioner, som icke utföras av vederbörande verk.

### Ledamöter.

**Larsson, Yngve G. R.**, borgarråd, ordf., **Sundblad, N. K.**, gatudirektör, **Engman, V. D.**, förman, stadsfullm., **Karlsson, K. G.** Hjalmar, ombudsman, stadsfullm., **Svensson, G. A.**, byggmästare, stadsfullm. (utsedda av gatunämnden); **Björklund, C. G.**, borgarråd, stadsfullm., vice ordf., **Vinberg, S. W.**, hamndirektör (utsedda av hamnstyrelsen); **Hellgren, A. G.**, verkst. direktör i ab. Stockholms spårvägar (utsedd av spårvägsbolaget).

*Av kommittén antagen sekreterare.*

**Karlsson, E. A.**, sekreterare (se sid. 305).

### Slussbyggnadschef

(20,000 kr., utan rörligt lönetillägg).

**Thulin, C. I.**; t. 41 69 38, 41 69 39; mottagningstid: 9—10.

### Förste ingenjör

(13,000 kr., utan rörligt lönetillägg).

**Westborg, T.**

*Byråingenjör, ledare för konstruktionsarbetet*

(12,000 kr., utan rörligt lönetillägg).

**Bjuke, C. G.**

### Arkitekt

(12,000 kr., utan rörligt lönetillägg).

**William-Olsson, C. M. T.**

### Biträdande ingenjörer

(6,840—4,000 kr.).

**Olausson, A.**; **Sjödén, O. V.**; **Almgren, A. G. A.**; **Abrahmsén, R. O.**; **Elfström, L. A.**; **Lindahl, S. J.**; **Nyström, O.**

Tre ritare (4,500—3,000 kr.), två ritbiträden (2,640 kr.), två kontorsskrivare och stenografer (2,280 kr.), ett kontorsbiträde (1,860 kr.), två kontorsbud (900 kr.), en förvaltare (4,500 kr.), en verkmästare (5,100 kr.), två verkmästarbiträden (2,940—2,400 kr.).



## Viktigare kommunala kommittéer och delegationer, tillsatta av stadsfullmäktige eller stadskollegiet.<sup>1)</sup>

(I fråga om sådana av stadsfullmäktige eller stadskollegiet tillsatta kommittéer och delegationer, vilkas uppdrag avse mera kortvariga utredningar eller beredning av vissa löpande ärenden, hänvisas till »Berättelse angående Stockholms kommunalförvaltning».)

*(Beträffande viktigare kommittéer och delegationer, tillsatta av nämnder och styrelser, se under dessa.)*

### Valkommittén.

Se under stadsfullmäktige (sid. 70).

### Utskänkningskommittén.

Se under stadsfullmäktige (sid. 71).

### Stockholms arbetslöshetskommitté.

Se under socialroteln (sid. 199).

### Levnadskostnadsdelegerade.

*(Delegerade för granskning av levnads-  
kostnadsuppgifter för Stockholm.)*

Stadskollegiet beslöt den 16 mars 1922 tillsätta tre (numera två) delegerade för att granska de primäruppgifter, som från Stockholms stad lämnas till socialstyrelsen i och för uträk-  
nande av levnadskostnadsindex. Kollegiets val  
av delegerade ägde rum samma dag.

#### Delegerade.

Falk, H. A., handlande; Johansson, J. I. V., di-  
rektör.

### Stadshusdelegerade.

*(Delegerade för avgivande av förslag m. m.  
beträffande användning av för stadshu-  
sets fortsatta konstnärliga utsmyckning  
anvisade medel.)*

Sedan stadsfullmäktige den 1 april 1925  
medgivit fastighetsnämnden att i enlighet med  
av stadskollegiet föreslagna grunder och efter  
samråd med kollegiet disponera den behållna in-  
komsten av stadshusets visning till fortsatt  
konstnärlig utsmyckning av stadshuset och lik-

nande ändamål, beslöt stadskollegiet den  
9 april 1925 att utse fem delegerade, med upp-  
gift att jämte delegerade från fastighetsnäm-  
nden förbereda och avgiva förslag till använd-  
ning av härför tillgängliga medel. Delegerade  
hava därjämte att till stadskollegiet avgiva ytt-  
rande beträffande till stadshuset hemgjorda gåvor.

Enligt bestämmelserna för hovintendenten  
Axel Melanders donation till förmån för stads-  
huset, vilken av stadsfullmäktige mottogs den 20  
juni 1927, hava stadshusdelegerade vidare att  
besluta om dispositionen av avkastningen av  
ifrågavarande, för stadshusets prydnade med  
konstverk avsedda donation. Donationsfondens  
kapital uppgick den 31 dec. 1932 till 599,173  
kr., varav 594,092 kr. t. v. inestå i bank för  
livräntetagens räkning.

Stadskollegiets val av delegerade ägde rum  
den 9 april 1925 (fyllnadsval den 22 sept. 1927  
och 16 april 1931). Fastighetsnämnden utsåg  
den 17 april 1925 för sin del tvenne delegerade.

#### Delegerade.

Larsson, Oscar E., borgarråd, stadsfullm., Lars-  
son, Yngve G. R., borgarråd, Tengdahl, K. A.,  
ledamot av försäkringsrådet, stadsfullm:s ordf.,  
ordf., Åkerman, G. R. J., generallöjtnant, stads-  
fullm:s 1:e vice ordf., Östberg, R., f. d. pro-  
fessor (utsedda av stadskollegiet); Sandberg, H.  
K. A., borgarråd, stadsfullm., vice ordf.,  
Åkerlindh, J. G., direktör (utsedda av fastig-  
hetsnämnden).

*Av delegerade utsedd sekreterare  
och föredragande.*

Nordgren, A. G., stadshusförvaltare.

### Stadsmuseikommittén.

Se under undervisningsroteln (sid. 270).

<sup>1)</sup> Enligt stadsfullmäktiges beslut den 19 maj 1930 skola räkenskaperna för av stadsfull-  
mäktige eller stadskollegiet tillsatta kommittéer och beredningar, i den mån dessas kostnader  
bestridas av medel å stadskollegiets eller drätselnämndens stater, granskas av de för drätsel-näm-  
dens m. fl. institutioners räkenskaper och förvaltning utsedda revisorerna (se sid. 86).



# Kommittéer

## Sjukhuskommittén.

(Kommitté för utredning rörande stadens sjukhusbyggnadsfrågor m. m.)

I anledning av skrivelse från 1926 års riksdag beslöt kungl. maj:t den 24 aug. 1926 uppdraga åt en särskild kommission att — med beaktande av i riksdagsskrivelsen angivna synpunkter — verkställa förnyad utredning av frågan om ett nytt kliniskt sjukhus i Stockholm och om nya lokaler för karolinska institutet. Kommissionen skulle äga befogenhet att, därest så visade sig erforderligt, träda i förhandlingar med av Stockholms stad för ändamålet eventuellt utsedda representanter. I riksdagens direktiv uttalades önskvärdheten av att vid den nya organisationens genomförande ett samarbete med Stockholms stad komme till stånd, varvid dock betydligt förmånligare villkor för statsverket, än vad i k. proposition s. å. föreslagits, ansåges oefftergivliga.

Då, enligt stadskollegiets mening, staden icke syntes komma att vid den fortsatta utredningen av frågan om nytt kliniskt sjukhus i Stockholm beredas den ställning, som den med hänsyn till sina intressen av en dylik anläggning skäligen borde tillerkännas, beslöt stadskollegiet den 2 sept. 1926 uppdraga åt särskilda kommitterade, till ett antal av fem, att verkställa utredning angående sådan lösning av stadens sjukhusfråga, att behovet av ökat sjukhusutrymme bleve tillgodosett genom nybyggnad eller tillbyggnad av redan befintliga kommunala sjukhus, utan att därvid åtminstone från stadens sida särskilda anordningar behöfve vidtagas för den medicinska undervisnings del. Vid denna utredning borde även till särskild prövning upptagas frågan om en revision av mellan staden och karolinska institutet gällande avtal om klinisk undervisning å stadens sjukhus, i syfte att bringa dessa avtal i närmare överensstämmelse med stadens ekonomiska intressen.

Sedan statens sjukhuskommission hemställt, att Stockholms stad måtte utse representanter att förhandla med kommissionen i vissa angivna hänseenden, beslöt stadskollegiet den 9 sept. 1926 att uppdraga åt ovannämnda kommitté att samråda och förhandla med kommissionen i det förevarande ärendet.

Stadens sjukhuskommitté har bemyndigats att för sitt arbete anlita biträde, förutom av hälsovårdsnämnden, av stadens olika vederbörande myndigheter och av de särskilda experter, som finnas erforderliga. Kommitténs utredningskostnader bestridas, jämlikt särskilt beslut av stadskollegiet, av hälsovårdsnämndens anslag till oförutsedda utgifter.

Efter förhandlingar med av stadens sjukhuskommitté utsedda delegerade ävensom representanter för Stockholms län avgav statens sjukhuskommission den 24 okt. 1928 betänkande med förslag rörande uppförande å det av statsmakterna för ändamålet upplåtna s. k. Norrbackaområdet

i Solna kommun av ett nytt kliniskt rikssjukhus (det s. k. karolinska sjukhuset) ävensom förslag till huvudgrunder för samarbete mellan staten, Stockholms stad och Stockholms län i avseende å det nya sjukhusets uppförande och drift. Förslaget förutsattes skola genomföras i i tre etapper. Den första etappen, som beräknades kunna genomföras på åtta år, avsåg sjukhusets uppförande och utbyggnad med 843 (eventuellt 937) platser. Av dessa platser skulle 315 (eventuellt 359) avses för sjuka från Stockholms stad och 110 för sjuka från Stockholms län, mot det att staden, resp. länet, bestred å dessa platser ankommande, på visst sätt beräknade andelar i byggnads- och driftkostnader. Efter det att sjukhuskommissionens förslag med vissa erinringar tillstyrkts av stadsfullmäktige (jfr Utl. nr 2 för 1930), avläts kungl. proposition i ärendet till 1930 års riksdag. Denna riksdag begränsade sig till fattande av principbeslut om det nya sjukhusets uppförande samt påyrkade i övrigt dels överarbetning av byggnadsförslaget i och för kostnadernas nedbringande, dels upptagande av nya förhandlingar med Stockholms stad, i syfte att staden måtte övertaga ett större antal platser vid sjukhuset än som ovan angivits.

Sedan kungl. maj:t för utredning i dessa avseenden tillsatt en ny kommission, benämnd 1930 års sjukhuskommission, upptogs förhandlingar mellan denna och stadens sjukhuskommitté, vilka emellertid ej ledde till det av statsmakterna åsyftade resultatet.

1930 års sjukhuskommission avgav den 28 nov. 1930 ett reviderat förslag rörande karolinska sjukhusets uppförande, enligt vilket kostnaderna för första etappen beräknades till 21,4 milj. kr. Nämnda byggnadsförslag godkändes i huvudsak av 1931 års riksdag, som jämväl bemyndigade kungl. maj:t att träffa avtal med Stockholms stad och län om medverkan i avseende å sjukhusets uppförande och drift i enlighet med ovan angivna grunder. Definitivt avtal härom mellan kungl. maj:t och staden upprättades den 23 okt. 1931.

Stadens sjukhuskommitté, som under de senaste åren bl. a. varit sysselsatt med utarbetandet av en allmän plan för det framtida ordnandet av stadens lasarettssjukvård, framlade i ett den 11 juli 1930 till stadskollegiet avgivet yttrande (jfr Utl. nr 401 för 1930) vissa grundlinjer härför, avseende lasarettssjukvårdens koncentration till ett fåtal stora sjukhus (Sabbatsbergs sjukhus, S:t Görans sjukhus och ett nytt sjukhus å Södermalm) samt nedläggande av vissa nu befintliga sjukhus (S:t Eriks sjukhus, Maria sjukhus, Asö sjukhus och södra barnbördshuset). Dessa grundlinjer för lasarettssjukvårdens ordnande lämnades utan erinran av stadsfullmäktige den 27 okt. 1930. Sjukhuskommittén avgav vidare under år 1930 yttranden rörande vissa anslag till sjukhusbyggnader, avseende S:t Eriks sjukhus, epidemisjukhuset och barnsjuk-



huset Samariten (jfr Utl. nr 400, 401 för 1930 och nr 28 för 1931).

Inom kommittén pågår f. n. bl. a. utredningsarbeten rörande uppförande av ett nytt centralsjukhus för de södra stadsdelarna. (Ett program för ett sådant sjukhus har framlagts av vissa av kommittén tillkallade sakkunniga.) Därjämte är ett av kommittén inrättat särskilt arkitektkontor (se nedan) sysselsatt med utarbetande av förslag rörande om- och tillbyggnad av Sabbatsbergs sjukhus. Nämnda arkitektkontor biträder jämväl direktionen över »Eastmaninstitutet» (se sid. 166) med uppförande av ett tandvårdsinstitut (förlagt till område invid Sabbatsbergs sjukhus).

Val av ledamöter i sjukhuskommittén förrättades av stadskollegiet den 2 sept. 1926 (fyllnadsval den 10 jan. 1929 och 16 april 1931).

### Ledamöter.

**Carlsson**, Olof, ledamot av försäkringsrådet, stadsfullm.; **Eggert**, G. E., direktör, stadsfullm.; **Hyhbinette**, O. S., överläkare; **Karlsson**, Wictor E., borgarråd, stadsfullm., ordf.; **Lindbom**, E. O., överläkare.

*Av kommittén antagen sekreterare.*

**Löfquist**, T. H. F., sekreterare.

*Sjukhuskommitténs arkitektkontor.*

Kungsgatan 66, 4 tr., C.; t. 11 93 55.

### Chefsarkitekt

(11,700 kr., utan rörligt tillägg).

**Johanson**, W. (se sid. 107).

### Biträdande arkitekt

(9,000 kr. utan rörligt tillägg).

**Högström**, E. E.

### Byggnadsingenjör

(5,100 kr.).

**Sandberg**, C. E. (se sid. 108).

Ett kontors- och ritbiträde (1,800 kr. utan rörligt tillägg).

### Gymnasiekommittén.

*(Kommitté för utredning av vissa frågor rörande genomförandet för Stockholms vidkommande av den av 1927 års riksdag beslutade omorganisationen av det högre skolväsendet.)*

Då genomförandet av den av 1927 års riksdag beslutade omorganisationen av det högre skolväsendet för Stockholms vidkommande förutsatte vissa åtaganden från stadens sida, hade från överståthållarämbetet infordrats yttrande,

huruvida stadsfullmäktige åtog sig att tillhandahålla erforderliga undervisningslokaler jämte inredning och möbelutrustning ävensom bostad eller hyresersättning åt rektor dels för det gymnasium, som enligt riksdagens beslut skulle upprättas vid Kungsholmens realskola fr. o. m. den 1 juli 1929, dels ock för det högre läroverk för flickor, som enligt samma beslut skulle upprättas i huvudstaden fr. o. m. av kungl. maj:t bestämd tidpunkt (sedermera fastställd till 1 juli 1929). Överståthållarämbetet hade därjämte infordrat stadsfullmäktiges yttrande, huruvida staden vore villig åtaga sig att åt nya elementarskolan tillhandahålla erforderliga undervisningslokaler ävensom bostad eller hyresersättning åt rektor. Med hänsyn till arten och betydelsen av de frågor, som innefattades i de nämnda till stadsfullmäktige ställda remisserna, beslöt stadskollegiet den 19 jan. 1928 att för dessa frågor utredning tillsätta en kommitté av sex personer. Kollegiets val av ledamöter skedde samma dag.

Kommittén avgav ett första betänkande den 9 juni 1928, vari kommittén avstyrkte det föreslagna åtagandet i fråga om nya elementarskolan men tillstyrkte uppfyllandet av de av riksdagen förutsatta villkoren beträffande upprättandet i Stockholm av ett högre allmänt läroverk för flickor samt utvidgning av Kungsholmens realskola (jfr Utl. nr 3 för 1929).

Kommittén har därefter varit sysselsatt med prövning av vissa andra byggnads- och organisationsfrågor rörande olika läroverk i Stockholm (bl. a. byggnadsfrågor för högre allmänna läroverket å Kungsholmen och högre allmänna läroverket för flickor samt frågan om upprättandet av ett högre allmänt läroverk för gossar och flickor i Bromma). Beträffande av kommittén avgivna yttranden se Utl. nr 177 för 1929, 251 för 1930, 101 för 1931 och 26 för 1932.

### Ledamöter.

**Andersson**, Paul, överlärare, stadsfullm.; **Hedström**, J. S., rektor; **Larsson**, Oscar E., borgarråd, stadsfullm., ordf.; **Petterson**, Anna C., skolföreståndarinna; **Öije**, E. J. V., rektor; en vakant.

*Av kommittén antagen sekreterare.*

**Smedberg**, E. K. G., fil. dr., läroverksadjunkt.

### Kommittén för den lägre tekniska undervisningens ordnande.

*(Kommitté för utredning rörande omorganisationen av den lägre tekniska undervisningen i Stockholm.)*

På hemställan av borgarrådet för undervisningsärenden beslöt stadskollegiet den 23 jan. 1930 att för utredning av vissa spörsmål

**Kom-  
mitté-  
er**



**Kommittéer** rörande den lämpliga organisationen av den lägre tekniska undervisningen i Stockholm tillsätta en kommitté, med uppdrag att till kollegiet inkomma med de förslag, till vilka utredningen kunde giva anledning.

Till grund för stadskollegiets ifrågasvarande beslut låg en av vederbörande borgarråd avgiven, den 2 dec. 1929 dagtecknad promemoria, vari dels anfördes vissa skäl av pedagogisk och social art m. m., vilka talade för igångsättande av en dylik utredning, dels ock framhölls önskvärdheten av att — med hänsyn till den brist på enhetlighet i administrativt hänseende, som rådde på detta område — en undersökning verkställdes rörande betingelserna för åstadkommande av en mera samlad och enhetlig kommunal handläggning av de frågor, som Stockholms stad har att behandla rörande de läroanstalter, som meddela dylik undervisning (främst stadens verkstads-, lärlings- och yrkesskolor, stadens högre folkskola för teknisk utbildning samt tekniska skolan).

Stadskollegiets val av ledamöter i kommittén ägde rum den 23 jan. 1930.

### Ledamöter.

Andrée, K. A., kassör; Berthelius, F., civilingenjör; Engkvist, O. T., byggnadsingenjör; Hultman, G. H., överingenjör; Jacobsson, G. L., direktör; Kleman, C. F., civilingenjör, stadsfullm.; Larsson, Oscar E., borgarråd, stadsfullm., ordf.

## 1930 års trafikkommitté.

Se under gaturoteln (sid. 323).

## Ekonomisk-geografiska kommittén.

*(Kommitterade för ekonomisk-geografisk undersökning av det nutida Stockholm med förorter.)*

I skrivelse till stadskollegiet den 11 okt. 1929 hade föreståndaren för Stockholms högskolas geografiska institut, professor Hans W. von Ahlmann, hemställt om ett anslag av staden till nämnda institut för verkställande av en ekonomisk-geografisk undersökning av det nutida Stockholm med förorter. Under förutsättning av viss inskränkning i det av professor Ahlmann framlagda utredningsprogrammet beslöt stadsfullmäktige den 28 sept. 1931 att anvisa drätsel-nämnden ett anslag av 30,000 kr. att i mån av behov ställas till av stadskollegiet utsedda kommitterades förfogande för den föreslagna ekonomisk-geografiska undersökningens genomförande (jfr Utl. 1931: nr 339). Stadskollegiets val av ledamöter i kommittén ägde rum den 22 okt. 1931.

Kommittén har till uppgift att närmare granska och bestämma om utredningsprogrammet och i övrigt följa professor Ahlmanns utredningsarbete. Kommittén har i princip godtagit ett av professor Ahlmann framlagt begränsat program för undersökningen, enligt vilket en serie detaljundersökningar skola utföras dels rörande Stockholms nuvarande utformning eller urbana morfologi, dels rörande Stockholm som konsument och producent. Dessa detaljundersökningar äro avsedda att planläggas och bedrivas i intimt samarbete med de stadens myndigheter, vilkas förvaltningsområden beröras av desamma.

En i undersökningen ingående utredning rörande Stockholms inre differentiering är i viss utsträckning genomförd. Vissa resultat av densamma, avseende stadens inre struktur år 1910, hava publicerats i tidskriften Ymer, årg. 1932, h. 1. Under år 1932 och början av 1933 hava ytterligare utförts en del specialundersökningar avseende Stockholms inre differentiering år 1930 samt varuträffiken till och från huvudstaden sommaren 1932 m. m. Resultaten härav komma att framläggas under loppet av år 1933.

### Ledamöter.

Guinchard, A. J. J., direktör för stadens statistiska kontor; Hernlund, C. A. V., arbetschef vid rikets allmänna kartverk, stadsfullm.; Larsson, Yngve G. R., borgarråd; Tengdahl, K. A., ledamot av försäkringsrådet, stadsfullm.s ordf., ordf.

*Av kommittén antagen sekreterare.*

Bergström, N. V., amanuens.

## Kaféutredningskommittén.

*(Kommitté för utredning rörande ökat kommunalt inflytande över utskänkning av pilsnerdricka i huvudstaden.)*

I en hos stadsfullmäktige den 25 januari 1932 väckt motion (M:n nr 2 för 1932) hemställde herr Ek, att stadskollegiet måtte dels föranstalta om en allsidig utredning i syfte att åvägabringa ett ökat kommunalt inflytande över utskänknings- jämväl frågan om kommunens successiva övertagande av utskänkingsverksamheten, på sätt som icke förorsakar ekonomiska svårigheter för innehavare av nuvarande rättigheter, dels ock att härvid undersöka förutsättningarna för bildandet av ett aktiebolag i kommunal ägo, med uppgift att successivt övertaga all utskänkingsverksamhet (ölkaféverksamhet) inom huvudstaden.

Med anledning härav beslöt stadskollegiet den 17 mars 1932 tillsätta en kommitté av fem personer för utredning av de i nämnda motion berörda spörsmål. Kollegiets val av ledamöter i kommittén ägde rum samma dag.



### Ledamöter.

**Ek, V. E.**, sekreterare, stadsfullm.; **Falk, S. G.**, direktör, stadsfullm.; **Höglund, C. Z. K.**, redaktör, stadsfullm.; ordf.; **Pålsson, E. A. V.**, slöjdlärare, stadsfullm.; **Söderlund, G.**, direktör, stadsfullm., vice ordf.

*Av kommittén antagen sekreterare.*

**Berglund, H. J.**, amanuens.

### Understödskommittén.

*(Kommitté för utredning av understödsfrågor.)*

Vid den utredning, som föregick den år 1931 beslutade omorganisationen av fattigvårdsförvaltningen, uppkom fråga om utredning jämväl av formerna för hjälpverksamheten, särskilt med hänsyn till att fattigvårdens hjälpverksamhet alltmera tages i anspråk för meddelande av hjälp till arbetslösa. Den starkt ökade arbetslösheten gjorde sedermera behovet av en dylik utredning särskilt trängande. Med anledning härav ävensom i anslutning till en i stadsfullmäktige väckt motion (M:n nr 40 för 1931) beslöt stadskollegiet den 19 maj 1932 tillsätta en kommitté av fem personer för utredning av berörda understödsfrågor. Stadskollegiets val av ledamöter i kommittén ägde rum den 26 maj 1932. Jämligt beslut av stadskollegiet den 24 nov. 1932 har kommittén sedermera utökats med två av arbetslöshetskommittén utsedda ledamöter.

### Ledamöter.

**Hagman, E. O.**, kanslichef, **Hallström, K. L. F.**, tjänsteman, **Karlsson, Victor E.**, borgarråd, stadsfullm., ordf., **Paues, E. W.**, direktör, stadsfullm., vice ordf., **Wedberg, Ebba Ch.**, fröken (utsedda av stadskollegiet); **Nyqvist, S. G. B.**, metallarbetare, stadsfullm., **Styrman, G. A.**, direktör (utsedda av arbetslöshetskommittén).

*Av kommittén antagen sekreterare.*

**Berggren, A. M.**, amanuens.

### Drosktrafikkommittén.

*(Kommitté för utredning rörande droskautomobilrörelsen.)*

I anledning av i stadsfullmäktige väckta motioner om kommunalisering av droskautomobilrörelsen i Stockholm (M:n nr 17 för 1925; M:n nr 17 för 1929) beslöt stadskollegiet den 2 juni 1932 tillsätta en kommitté med uppdrag att med utgångspunkt från de föreliggande motionerna, ävensom vissa anmärkta förhållanden i samband med rörelsens nuvarande bedrivande, verkställa utredning rörande droskautomobilrörelsen i Stockholm. Stadskollegiets val av ledamöter i kommittén ägde rum den 9 juni 1932.

### Ledamöter.

**Bäckman, K. G.**, andre polisintendent; **Ferm, A. V.**, snickare, stadsfullm.; **Hellgren, A. G.**, verkst. direktör i ab. Stockholms spårvägar; **Magnuson, P. K.**, förgyllare, stadsfullm., ordf.; **Willner, N. U.**, direktör; **Wistrand, K. K.**son, ombudsman, stadsfullm.; **Wretling, E. P.**, civilingenjör, stadsfullm.

*Av kommittén antagen sekreterare.*

**Janson, N. V.**, ombudsman.

### Spårvägskommittén.

*(Kommitté för utredning rörande spårvägsbolagets ekonomi- och taxepolitik.)*

I utlåtande med anledning av remiss till stadsfullmäktige av en från aktiebolaget Stockholms spårvägar till överståthållarämbetet den 18 maj 1932 ingiven framställning angående höjning av omnibustaxan, föreslog stadskollegiet i likhet med drätselnämnden, att bolagets ekonomi och taxepolitik skulle underkastas en allsidig utredning. Sedan stadsfullmäktige den 20 juni 1932 tillstyrkt den av bolaget föreslagna taxehöjningen samt lämnat förslaget om utredning utan erinran, beslöt stadskollegiet den 29 juni 1932 utse en kommitté av fem personer för ifrågavarande utredning. Kollegiets val av ledamöter i kommittén ägde rum samma dag.

### Ledamöter.

**Björklund, C. G.**, borgarråd, stadsfullm., ordf.; **Kleman, C. P.**, civilingenjör, stadsfullm., vice ordf.; **Sandberg, H. K. A.**, borgarråd, stadsfullm.; **Söderlund, G.**, direktör, stadsfullm.; **Wallin, J. A.**, transportmästare, stadsfullm.

*Av kommittén antagen sekreterare.*

**Göransson, K. H.**, kamrerare.

### Sjukkassekommittén.

*(Kommitté för utredning rörande det kommunala sjukkaskebidraget.)*

Med anledning av att den år 1931 av riksdagen antagna lagstiftningen angående sjukförsäkring (jfr sid. 388) påkallade en revision av grunderna för stadens bidrag till sjukkassorna, beslöt stadskollegiet den 22 sept. 1932 tillsätta en kommitté av fem personer för utredning i ärendet. Kollegiets val av ledamöter ägde rum samma dag.

### Ledamöter.

**Anderson, Knut H.**, tjänsteman, stadsfullm.; **Bohman, A. G.**, drätselkamrerare; **Brunzell, O.**, möbelhandlare, stadsfullm.; **Tegendal, O. E.**, byrådirektör, vice ordf.; **Wiklund, E. O.**, ombudsman, stadsfullm., ordf.

*Av kommittén antagen sekreterare.*

**Brundin, G. G.**, förste amanuens.



**Kom-  
mitté-  
er**

**Samlingslokalkommittén.**

*(Kommitté för utredning rörande tillgången å och behovet av allmänna samlingslokaler i Stockholm.)*

I anledning av en i stadsfullmäktige väckt motion (M:n nr 21 för 1932), beslöt stadsfullmäktige den 23 jan. 1933 uppdraga åt en kommitté, bestående av fem ledamöter, att verkställa utredning rörande tillgången å och behovet av allmänna samlingslokaler i Stockholm samt till fullmäktige inkomma med det förslag, vartill denna utredning kan giva anledning. Stadsfullmäktiges val av ledamöter i kommittén ägde rum samma dag.

**Ledamöter.**

**Hedelius, A. H.**, lärare vid högre folkskolorna, stadsfullm., vice ordf.; **Johansson, Erik G.**, ombudsman, stadsfullm., ordf.; **Karlsson, Karl A.**, förbundsordförande, stadsfullm.; **Månsson, O. P.**, instruktör, stadsfullm.; **Wretling, E. P.**, civilingenjör, stadsfullm.

*Av kommittén antagen sekreterare.*

**Anger, K. A. F.**, c. o. aktuarie.

**Besparingsberedningen.**

*(Beredning för verkställande av allmän inventering av möjligheterna till nedbringande av uttæceringsbehovet för år 1934.)*

På hemställan av borgarrådet för drätselroteln, beslöt stadskollegiet den 2 febr. 1933 uppdraga åt en särskild beredning, bestående av fem personer, att verkställa en allmän inventering av möjligheterna till nedbringande av uttæceringsbehovet för år 1934. Kollegiets val av ledamöter i beredningen ägde rum samma dag.

Till grund för stadskollegiets ifrågavarande beslut låg en av borgarrådet för drätselroteln afgiven, den 25 jan. 1933 dagtecknad promemoria, vari bl. a. anfördes, att erfarenheterna från budgetarbetet under år 1932 och de alltjämt ökade svårigheter med vilka budgetarbetet under år 1933 kunde väntas bli förenat, syntes nödvändiggöras, att arbetet med 1934 års budget planerades på så sätt, att även årets första del kunde för ändamålet effektivt utnyttjas. Redan före stafförslagens nämndbehandling borde dels en allmän, efter enhetliga grunder genomförd inventering företagas av de besparingsmöjligheter inom stadens förvaltning, som alltefter situationens krav kunde behöva i större eller mindre mån tagas in anspråk, dels preliminära överslagsberäkningar verkställas inom de olika förvaltningsområdena över för år 1934 emotsedda utgifter och inkomster, närmast för erhållande av preliminära slutsummor för varje förvaltningsområde eller grenar därav. Anledning till de föreslagna

åtgärderna förefanns även med hänsyn till vissa i stadsfullmäktige väckta motioner (M:n nr 37 för 1931; nr 34 för 1932).

Beredningen äger att för verkställande av erforderliga undersökningar tillkalla sakkunniga personer inom eller utom stadens förvaltning.

**Ledamöter.**

**Bergvall, J. H.**, direktör, stadsfullm.; **Johansson, Axel R.**, assistent, stadsfullm.; **Johansson, Johan-Olov**, landsorganisationens kassör, stadsfullm., ordf.; **Söderlund, G.**, direktör, stadsfullm., vice ordf.; **Wiklund, E. O.**, ombudsman, stadsfullm.

*Av beredningen antagen sekreterare.*

**Göransson, K. H.**, kamrerare.

**Apotekskommittén.**

*(Kommitté för utredning angående anordnande av ett kommunalt apotek i Stockholm.)*

För fullföljande av vissa på föranstaltande av stadens sjukhusförvaltning verkställda förberedande undersökningar rörande anordnande av ett kommunalt apotek i Stockholm ävensom i anledning av en i stadsfullmäktige i denna fråga väckt motion (M:n nr 28 för 1932), beslöt stadskollegiet den 9 febr. 1933 tillsätta en kommitté av sju personer för utredning av berörda spörsmål. Stadskollegiets val av ledamöter ägde rum samma dag.

**Ledamöter.**

**Ahlström, E. A.**, försäljningschef, stadsfullm., vice ordf.; **Cedergrén, J. A. E.**, apotekare; **Franzén, A. K.**, sjukhusdirektör; **Högberg, A. G.**, sjukhusintendent; **Johansson, Erik G.**, ombudsman, stadsfullm., ordf.; **Johansson-Visborg, Anna S.**, fru, stadsfullm.; **Larsson, K.**, farm. kand.

**Stipendiedelegerade.**

*(Delegerade för utdelning av stipendier åt elever vid socialinstitutet.)*

Stadskollegiet beslöt den 16 febr. 1933 tillsätta tre delegerade för utdelning av stipendier för studier vid socialinstitutet (sid. 346). Kollegiets val av delegerade ägde rum samma dag. Anslaget till ifrågavarande stipendier utgör i 1933 års stat 3,500 kr. Stadens befattningshavare skola äga företrädesrätt intill halva anslagsbeloppet och övriga i Stockholm mantalskrivna personer intill andra hälften.

**Delegerade.**

**Gustafson, f. Pettersson, Ruth V. M.**, fru, stadsfullm.; **Hernlund, C. A. V.**, arbetschef, stadsfullm.; **Larsson, Oscar E.**, borgarråd, stadsfullm.



# Institutioner för samverkan mellan Stockholms stad och närliggande kommuner.

## Styrelsen för bron Värtan—Lidingö.

(Lidingöbrostyrelsen.)

Postadress: Stockholm 19 (postgirokontonr 1748); t. 67 54 51; broförvaltningens verkst. ledamot (se nedan) t. 23 01 00, Lidingö villastad (65 0) 8 80.

Stockholms stadsfullmäktige och där. Lidingö köpings kommunalfullmäktige godkände den 16 okt., resp. 6 nov. 1916 ett förslag till avtal mellan staden och köpingen om anläggande av en fast bro över Lilla Värtan mellan Ropsten och Lidingön i stället för den förutvarande flottbron. Broanläggningen skulle anordnas såsom ett särskilt, från vardera kommunens förvaltning i övrigt skilt ekonomiskt företag, och bron skulle vara de båda kommunernas gemensamma tillhörighet.

Kostnaderna för broanläggningen, vilka hava uppgått till ca 10,9 milj. kr., hava bestridits med av Stockholms stad upplånade medel. Till amortering och förräntning av dessa låne-medel skola i första hand användas den del av broanläggningens inkomster, som ej erfordras för brons underhåll och drift. Ansvaret för låne-medlens amortering och förräntning, i den mån broinkomsterna ej räcka till, är jämlikt 1916 års avtal jämte senare träffade tilläggsavtal lika fördelat mellan båda parterna upp till ett belopp av 4,5 milj. kr., under det att ansvaret för amortering och förräntning av överskjutande lånebelopp åvilar endast Lidingö. Till amorteringen av sistnämnda lånebelopp hava vissa större markägare å Lidingö förbundit sig att bidraga med en avgift av 4 % av köpeskillingen vid gjorda försäljningar (under 30 år från brons öppnande), dock högst 5 milj. kr. Den nya bron, vars utförande ombesörjdes av en gemensamt tillsatt brostyrelse (jfr nedan), invigdes den 20 maj 1925.

Broanläggningens drift är anförtrodd åt en brostyrelse, bestående av en ordförande, utsedd av kungl. maj:t, samt tolv ledamöter, valda för fyra år, hälften av Stockholms stadsfullmäktige och hälften av Lidingö stadsfullmäktige. Från vardera kommunen utses fyra suppleanter. Borgarrådet för drätselärenden i Stockholms stadskollegium äger närvara vid styrelsens sammanträden.

Den omedelbara verkställigheten av brostyrelsens beslut och det närmaste inseendet över

anläggningens drift utövas av en särskild broförvaltning, bestående av en ordförande och en representant för vardera kommunen.

Brostyrelsens förvaltning och räkenskaper granskas årligen av två revisorer, av vilka vardera kommunen senast i december månad utser en jämte suppleant för denne att vara revisor under det därpå följande året.

Senaste val till styrelsen (för åren 1933—1936) förrättades av Stockholms stadsfullmäktige den 5 och 20 dec. 1932 och av Lidingö stadsfullmäktige den 19 dec. 1932. Stockholms stadsfullmäktiges senaste val av revisor ägde rum den 5 dec. 1932.

**Författningar.** Avtal mellan Stockholms stad och Lidingö [köping] om utförande av en broanläggning över Lilla Värtan mellan Ropsten och Lidingön samt om dess förvaltning, godkänt av Stockholms stadsfullmäktige den 16 okt. och av Lidingö kommunalfullmäktige den 6 nov. 1916, med tillägg och ändringar den 15 (3) okt. 1917, 17 (20) okt. 1921, 30 juni (22 sept.) 1924, 19 okt. (21 sept.) 1925 och 25 april 1927 (20 dec. 1926 och 28 mars 1927). Instruktion för Lidingöbroförvaltningen, antagen av Lidingöbrostyrelsen den 16 mars 1926, med tillägg den 30 mars 1928. Instruktioner för viss personal vid Lidingöbron, fastställda av Lidingöbroförvaltningen den 22 mars och 6 maj 1926. Taxa för trafik över och genom Lidingöbron (för tiden intill utgången av år 1933), fastställd av kungl. maj:t den 30 jan. 1925, 27 april 1928 och 30 dec. 1932, med ändringar den 24 maj och 1 nov. 1929. Föreskrifter rörande trafiken å Lidingöbron, överståthållarämbetets och länsstyrelsens i Stockholms län kungörelse den 18 april 1931.

## Ordförande

(utsedd av kungl. maj:t).

Malm, C. G. O., generaldirektör.

## Av Stockholms stadsfullmäktige utsedda ledamöter.

Aronsson, G. A., kontorist; Dahlberg, L. A., fastighetsdirektör; Johansson, Axel R., assistent, stadsfullm.; Laurell, C. A., arbetschef; Törnberg, A. O. Orson, förste reparatör; Vinberg, S. W., hamndirektör.

**Suppleanter:** Aronsson, J. Eric, spårvägsmann, stadsfullm.; Björkman, N. G., kapten; Karlsson, G. Verner, stationsbiträde, stadsfullm.; Wallenberg, G. O., byråingenjör, stadsfullm.



**Mel-**  
**lan-**  
**kom-**  
**mu-**  
**nala**  
**in-**  
**stitu-**  
**tioner**

*Av Lidingö stadsfullmäktige utsedda ledamöter.<sup>1)</sup>*

**Dalén**, N. G., direktör; **Holm**, O. F., uppbördsman; **Markman**, A. F., förste sekreterare; **Nilsson**, G., bageriarbetare; **Schlyter**, R. O. O., civilingenjör; **Skärman**, H., byggnadschef.

*Suppleanter:* **Franzén**, R., snickare; **Lindkvist**, E., ingenjör; **Norlin**, E., civilingenjör; **Wrede**, F. C. F. F:son, greve, ryttmästare.

Sekreterare: **Malm**, F., byråchef.

### Broförvaltning.

**Malm**, C. G. O., generaldirektör, ordf.; **Schlyter**, R. O. O., civilingenjör, verkst. led.; **Vinberg**, S. W., hamndirektör.

*Av Stockholms stadsfullmäktige för granskning av 1933 års räkenskaper och förvaltning utsedd revisor.*

**Nilsson**, Carl R., ombudsman, stadsfullm.  
*Suppleant:* **Ankarcrona**, S. T. S., hovrättsnotarie.

### Övrig revisor<sup>1)</sup>

(utsedd av Lidingö stadsfullmäktige).

**Stiernspetz**, A., banktjänsteman.

*Suppleant:* **Tottie**, H. K. H., statskommissarie.

## Regionplanekommissionen för Stockholm med omnejd.

Sedan förhandlingar ägt rum mellan av staden utsedda delegerade och »Stockholms förorters regionplanedelegerade» (jfr 1929 års kommunalkalender, sid. 281) i fråga om lämpligaste sättet för ett eventuellt samarbete mellan staden och förorterna för åstadkommande av en regionplan (d. v. s. en schematisk interkommunal generalplan) för Stockholm med omgivning, framlades av nämnda delegerade i juni 1929 i skrivelser till stadskollegiet, resp. länsstyrelsen i Stockholms län, vissa förslag till organiserande av ett samarbete i angivna syfte. Sedan dessa förslag i huvudsak biträtts såväl av de berörda förorterna som ock av Stockholms stad (enligt beslut av stadsfullmäktige den 27 jan. 1930), fastställde kungl. maj:t den 21 febr. 1930 i enlighet härmed dels förbundsordning för Stockholmsförorternas regionplaneförbund, dels ock en överenskommelse mellan nämnda förbund och Stockholms stad om samarbete vid upprättande av regionplan över Stockholm med omnejd.

Det förslag till regionplan, som enligt sistnämnda överenskommelse skall upprättas, är avsett att omfatta ett område, i huvudsak beläget

inom en cirkellinje med 2 mils radie och centrum å Gustav Adolfs Torg i Stockholm. Regionplaneförslaget skall i huvuddrag innefatta kommunikationsleder dels mellan Stockholm och förortskommunerna, dels mellan de senare inbördes, ävensom vad i övrigt i samband med kommunikationslederna av förhållandena påkallas. Förslaget skall vara så beskaffat, att det kan läggas till grund för utarbetande av stadsplaner eller andra planer, avseende områdes ordnande, anordningar för trafiken eller markens uppdelning för olika ändamål.

Den fastställda organisationen för regionplanens upprättande innebär inrättande av dels ett *Stockholmsförorternas regionplaneförbund*, med uppgift att handlägga de frågor rörande utarbetande av förslag till regionplan, som ankomma på förorterna, dels en särskild kommission, *regionplanekommissionen för Stockholm med omnejd*, för prövning av de spörsmål rörande regionplanarbetet, som beröra såväl Stockholms stad som förorterna.

Regionplanekommissionen för Stockholm med omnejd har till uppgift att följa regionplanarbetet i dess helhet, att avgiva yttranden i de frågor, som till kommissionen hänskjutas, samt att vidtaga de åtgärder och göra de framställningar, som kommissionen finner nödiga för arbetets snabba och ändamålsenliga bedrivande. Härvid bör kommissionen i förekommande fall bereda vederbörande statsmyndigheter ävensom enskilda tillfälle att med kommissionen förhandla i regionplanarbetet berörande frågor.

Kommissionen består av en av kungl. maj:t utsedd ordförande, landshövdingen i Stockholms län eller den han i sitt ställe förordnar, de borgarråd, som äro ordförande i stadsplanenämnden och gatunämnden i Stockholm, en ledamot, utsedd av stadsplanenämnden i Stockholm, samt två ledamöter, utsedda av Stockholmsförorternas regionplaneförbunds direktion. Kommissionens ordförande åtnjuter årligt arvode med av kungl. maj:t bestämt belopp (5,000 kr.). Vid kommissionens sammanträden skola stadsplanedirektören och gatudirektören i Stockholm samt chefen för regionplaneförbundets arbetskontor vara tillstädes, med rätt att deltaga i överläggningarna men ej i besluten samt att få sina meningar antecknade till protokollet. Regionplanekommissionens administrationskostnader skola gäldas av parterna till hälften vardera.

Stockholmsförorternas regionplaneförbund utgör en sammanslutning av de städer, köpingar, landskommuner, våghållningsdistrikt och, under vissa förutsättningar, municipalsamhällen, som äro belägna inom området för den föreslagna regionplanen (se ovan). Samtliga berörda kommuner och våghållningsdistrikt hava beslutat att ingå som medlemmar i förbundet, med undantag av Lovö socken. Sammanlagt äro till förbundet anslutna 4 städer, 3 köpingar, 6 municipalsamhällen, 15 landskommuner och 6 våghållningsdistrikt (12 municipalsamhällen äro därjämte medelbart

<sup>1)</sup> Ej i denna egenskap upptagna i kalenderns personalavdelning.



anslutna till förbundet genom de landskommuner de tillhöra).

Regionplaneförbundet är icke ett kommunalförbund i den mening, som i lagen om kommunalförbund avses. Denna lag är alltså icke tillämplig å förbundet.

Förbundets representation utgöres av en ombuds-församling, bestående av landshövdingen i Stockholms län, visst antal ombud för varje inom förortsområdet belägen stad, köping, municipalsamhälle, landskommun och våghållningsdistrikt, som är medlem av förbundet, två av länsstyrelsen utsedda ombud samt ett av Stockholms läns landstings förvaltningsutskott utsett ombud. Ombuds-församlingen utser bland sina ledamöter tio personer att jämte landshövdingen samt de av länsstyrelsen och landstingets förvaltningsutskott utsedda ombuden utgöra förbundets direktion. Denna direktion, i vilken landshövdingen skall vara ordförande, är förbundets verkställande organ och skall utöva närmaste överinscendet över den del av regionplanearbetet, som ankommer på förorterna.

Den del av regionplanearbetet, som har avseende å Stockholms stads område, ombesörjes och bekostas av staden samt utföres av dess stadsplanekontor, varemot den del, som avser förortsområdet utanför staden, ombesörjes och bekostas av förorternas regionplaneförbund samt utföres av ett under förbundets direktion lydande, för ändamålet inrättat regionplanekontor. Under arbetet skola stadens och förbundets verkställande organ på lämpligt sätt samarbeta vid fullgörandet av sådana arbetsuppgifter, som äro av gemensam betydelse för båda parternas områden.

Förslaget till regionplan skall, jämte regionplanekommissionens och övriga vederbörande myndigheters yttranden, underställas de båda parternas beslutande myndigheter för godkännande. Parterna förbinda sig att inom ett år besluta i fråga om dem underställt regionplaneförslag. Godkännes icke förslaget oförändrat, skall regionplanekommissionen företaga de jämkningar däri, som av de framställda erinringarna kunna föranledas, varefter ärendet ånyo skall underställas parterna för behandling inom viss angiven tid. Har regionplaneförslag godkänts, skall det samma tjäna till ledning för planläggningen. Om väsentlig avvikelse anses nödig, skall meddelande därom lämnas de samhällen, som beröras av ändringen. När förslag till regionplan upprättats och av parterna slutbehandlats, skall regionplanekommissionen upphöra.

Å staden ankommande kostnader för regionplanens upprättande skola bestridas av å stadsplanenämndens stat anvisade medel till upprättande av en generalplan för Stockholm med omnejd (jfr sid. 119).

Som bidrag till täckande av kostnaden för den del av regionplanearbetet, som skall ombesörjas och bekostas av förorterna (beräknad till 177,000 kr.) har anslagits av Stockholms

läns landsting 36,000 kr. och av staten (enligt beslut vid 1929 års riksdag) 57,000 kr., att utgå med en tredjedel årligen under tre år. Återstående kostnader, tillhopa 84,000 kr. eller 28,000 kr. per år, äro avsedda att täckas av de kommuner och våghållningsdistrikt, vilka beröras av den avsedda regionplanen. Förbundets samtliga medlemmar hava iklätt sig de andelar av detta belopp, som beräknats ankomma å dem, dock med undantag av Järfälla socken, som endast anvisat hälften av det beräknade beloppet.

## Ordförande

(utsedd av kungl. maj:t).

Rydin, L. A. W., regeringsråd.

## Övriga ledamöter.

Edén, N., landshövding (självskr.); Sandberg, H. K. A., borgarråd, stadsfullm. (självskr.); Larsson, Yngve G. R., borgarråd (självskr.); Hernlund, C. A. V., arbetschef, stadsfullm. (utsedd av stadsplanenämnden); von Stedingk, L. R., frih., direktör, Hansson, A. F., direktör (utsedda av Stockholmsförorternas regionplaneförbunds direktion).

Suppleanter (för de båda sistnämnda): Thulin, J. E. O. J:son, byråchef, Andersson, C. W. M., ombudsman (utsedda av Stockholmsförorternas regionplaneförbunds direktion).

Sekreterare: Löfquist, T. H. F., sekreterare.

## Stockholmsförorternas regionplaneförbunds direktion.<sup>1)</sup>

Edén, N., landshövding, självskr. ordf.; Beckius, A. M., landssekreterare, vice ordf., Wetterling, G., länsarkitekt (utsedda av länsstyrelsen); Rydberg, A. W., godsägare, Barkarby (utsedd av landstingets förvaltningsutskott); Andersson, C. W. M., ombudsman, Ektorp, Berg, G., ingenjör, Råsunda, Ekeley, A. T., arkivarie, Huddinge, Hansson, A. F., direktör, Storängen, Lindgren, T. O. I., extra byråingenjör, Norrviken, Odelberg, A. S. W., överingenjör, Gustavsberg, Rönnlöv, C. W., kommunalkamrerare, Vändelsö, von Stedingk, L. R., frih., direktör, Djursholm, Thulin, J. E. O. J:son, byråchef, Stocksund, Wahlgren, A., lantbrukare, Spånga (utsedda av regionplaneförbundets ombuds-församling).

Sekreterare: Nelander, J. E., bitr. ingenjör.

## Stockholmsförorternas regionplanekontor.

Regeringsgatan 40, C.; t. 11 82 67.

## Chef.

Nordendahl, E. H.

<sup>1)</sup> Direktionens ledamöter äro ej i denna egen-skap upptagna i kalenderns personalavdelning.



